

Բուժն արձագանքել է եզրիների խնդրանքին

Մերձավոր Արևելքի եզրիների խնդիրները Իրաֆոլ են դասակարգվում: Վերջին տարիներին երկրի հյուսիսային սարածուկ լուրջ վստահություններ են առաջացրել հայրենի երկրի ազգաբնակչության կյանքում: Մի կողմից իրական դատապարտումներ են ստանում, մյուս կողմից՝ ազգային փոխադասությունների բախումը հանգեցրին բազում չլուծված խնդիրների:

Երեկ «Փասարկ» ակումբում հյուրընկալված Աբխազի եզրիների ազգային միության նախագահ Ազի Թամոյանն իր վերջին խոսքում Երևանում ընդհանրապես ազգային փոխադասությունների և մասնավորապես Իրաֆոլ կողմից եզրի բնակչության նկատմամբ կատարված բռնությունների վերաբերյալ: Մամուլում հրատարակված են մյուս աղբյուրներից հասած սվալներով տարված է, որ ազգությամբ 1000-ից ավելի եզրիներ են կոտորվել այդ ընդհանրությունների ժամանակ և այդպես էլ վիրավորվել: Թամոյանը հավելեց նաև, որ անում է վստահություններ և հասկանալի է Իրաֆոլ աղբյուրի եզրիների նկատմամբ:

Աբխազի եզրիների ազգային միությունը, ի դեմս միության նախագահի, իր բողոքի ծայրն է ուղղում աբխազի առաջադեմ մարդկությանը, ֆալսաբանաբար աբխազի առջև կատարվող եզրի ժողովրդի նկատմամբ ցեղասպանություն իրագործելու դեմ: Կոտորված են անմեղ կանայք, երեխաներ, և օգնություն, աջակցություն ստանալու նպատակով Ազի Թամոյանը բազմաթիվ նամակներ են հեռագրել է ուղարկել ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշին: Վերջինս էլ արձագանքել է

դիրքին: Գարին, թե եզրիների միության նախագահը չի վախենում Գայասանում ֆրոնտի և եզրիների միջև հետագայում առաջացող կոնֆլիկտներից, վերջինս նկատեց, որ Գայասանում ֆրոնտ չկան, բոլոր ֆրոնտային եզրիներ են, եզրիների դատարանը 5000 արևելյան է, երբ դեռևս ֆրոնտ դասակարգում չունեն: «Ինչպես 1915-ին հայերին կոտորեցին ֆրոնտ, այժմ էլ փորձում են ամենուրեք եզրի բնակչության նկատմամբ իրականացնել այդպիսի ոճաբանություն», շեշտեց Թամոյանը:

Ներկայումս կազմակերպվել է «Իրաֆոլ եզրիների ազգային շարժում» կուսակցություն, որը մեծ աշխատանքներ է ծավալում եզրիների դատարանության և եզրիների Ինքնավար Գանձար Գանձարություն կազմակերպելու գործում:

«Մենք մտածում ենք մեծ Իրաֆոլ հյուսիսային սարածուկ բնակչության մեջ միջինում ավելի եզրի բնակչության ճակատագրով: Այդ հայրենի է մեծ, որ Թամոյանի և Իրաֆոլ կառավարությունները համաձայնության են եկել և մոտ ժամանակներս թուրքական բանակը դեմ է դասվել գործողություններ իրականացնելու Զրաբան աբխազական կուսակցությանը դատարանող ֆուր ծայրահեղական արդյունքների նկատմամբ: Զանգի որ այնտեղ ֆուր ծայրահեղականներին մասնակցություններ են զորեղ անգործություն կարող են վստահել մեծ եզրի բնակչություն, ուստի այս ուղղությամբ էլ ունեն մտածողություն՝ եզրի խաղաղ բնակչության անվտանգության ապահովման հարցում»:

ՆԱՌԻ ՄՈՒՐԱՅԵՆ

- ◆ ժամը 9.00-ին «Անի Պլազա» հյուրանոցում տեղի կունենա երեսուցյան 12-րդ միջազգային խորհրդատուական մարտի իրավունքների ապահովման և դատաբանության բնագավառում:
- ◆ ժամը 11.00-ին Մամուլաֆիլի կենտրոնում տեղի կունենա «Հայ կինը առանց ծխախոտի» խորագրով միջոցառում:
- ◆ ժամը 11.00-ին «Հայելի» ակումբում կհյուրընկալվեն Հակոբ Զարյանը և Արմեն Այվազյանը:
- ◆ Նույն ժամին ԿԳ նախարար Լ. Մկրտչյանը ոսկե մեդալ կհանձնի սպորտախաղ բարերար Գաբրիել ճամբարչիին:
- ◆ Մեկ ժամ անց տեղի կունենա Գայասանի ֆիլատելիստների միության նախագահ Հովիկ Մուսայելյանի մամուլի ասուլիսը:
- ◆ ժամը 12.00-ին «Տիգրան» բիզնես կենտրոնում տեղի կունենա մամուլի ասուլիս «Գայասան 07» հանրապետական ֆիլատելիստական ցուցահանդեսի մասին:
- ◆ ժամը 12.00-ին «Փասարկ» ակումբի հյուրն է Գալուստ Սահակյանը:
- ◆ «Տեսակետ» ակումբում կլինի Դեմոկրատիկ դեմոկրատիկ Արմեն Սարգսյանի: Հանդիպումը՝ ժամը 12.00-ին:
- ◆ Նույն ժամին ՄԱՄ-ի հյուրն է Ազգային արխիվի սեփական մասնունի Կիրակոսյանը:
- ◆ ժամը 12.00-ին «Ուրբաթ» ակումբի հյուրն է ՀՀ Գաղտնիքների հարցազնույնի և ՀՀ Կրթության նախարարի տեղակալի Կարեն Գրիգորյանը:
- ◆ ժամը 13.00-ին Անգլերեն լեզվի միջազգային ֆեդերացիայի հայկական ասոցիացիայի նախագահ Սեդա Գասարյանը կլինի «Տեսակետ» ակումբում:
- ◆ ժամը 13:30-ին Տնտեսագիտական համալսարանում տեղի կունենա առևտրի և սննդամթերքի գյուղատնտեսության և սննդամթերքի գյուղատնտեսության հանդիպումը բուսի ուսանողության հետ:
- ◆ ժամը 14.00-ին «Ուրբաթ» ակումբի հյուրերն են թուրքագետներ Հասմիկ Սեֆյանյանը և Լիլիթ Երզնկյանը:
- ◆ Նույն ժամին համալսարանում տեղի կունենա «Բանբեր» հանդեսի 40-ամյակի նշանակալի հանդիպում:
- ◆ ժամը 14.00-ին «Փասարկ» ակումբի հյուրն է ԲՀԿ խորհրդի անդամ Արամ Սահակյանը:
- ◆ ժամը 16.00-ին «Ուրբաթ» ակումբի հերթական հյուրը կլինի երկրաբան Արմեն Սարգսյանը:

Թուրքական «կառույց է» վարչապետին

Կառավարության առջև երեկ միայնակ բողոքի ակցիայի էր ելել 80 արեւելահայ թուրքական Անթիպ Հանրայանը և վզից կախած դիմումներով եռագույնով ստասում էր վարչապետին հետ հանդիպմանը: Տվեց Անթիպը «Ազգի» ասաց, որ վարչապետին խնդրում է վերականգնել խնայարանի իր իրավունքները: «2005-2006 թվականներին նախկին կառավարության կողմից սխալի գործ դարձավ իմ ավանդը: Այսօր որոշեցի անցնել թղթի կտոր իմ ավանդի գրույկն ընկած է բարձր ակումբում՝ ստասելով արդարադատության: Այդ 8-րդ հոդվածն իմ 80 արեւելահայ վաստակը ուստի հարկադարձ հույսի ու հավատի, արժանապատվության կորստանման դրսևորում է: Ուստի խնդրում եմ ձեզ, դարձնել վարչապետ, վերադառնալ այդ 8-րդ հոդվածը, ճանաչելով իմ ավանդի հավանական լինելը, ֆանի որ ես՝ 80 արեւելահայ, չեմ կարող աղաչել այլևս, գերեզման կզնայ ամիսներով», գրել է 80-ամյա Անթիպը վարչապետին ուղղված նամակում:

կում, որից մեկ օրինակն էլ խմբագրությունում է: 80-ամյա թուրքական սահման վերջում «կառույց է» վարչապետին՝ խոստանալով իր խնդրի լուծման դեպքում ընթացիկ 5 անդամներով նրան ընտրել: Եթե ոչ, ապա տվեց Անթիպը նույն: Եր, որ կընտրի նրան, ով կպատասխանի ժողովրդի և իր ավանդի ակտիվը: Գ. Գ.

Մարտի սակոբյանի կանխատեսումներով

Նախագահական ընտրություններից առաջ այս ժամանակահատվածում դեռ որեւէ ֆալսաբանական ուժ կամ ֆալսաբանական գործիչ չէր փորձել կանխատեսումներ անել հնարավոր միավորումների մասին: Կանխատեսման, ավելին՝ համոզմունք արտահայտելու մարտականությունը վերջերս Մարտիսական կուսակցության նախագահ Դավիթ Հակոբյանը: «ՀՀ-ի, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, Սեֆյան Դեմիրճյանի և Բաբայանի Հովհաննիսյանի միջև միասնական բլոկի ձևավորման հնարավորությունը 50 տոկոսից ավելի է: Իսկ այդ դեպքում նրանց հաղթանակն անխտանափելի է, բոլորի առջև դուրս ելնալով կփակվեն», երեկ «Փասարկ» ակումբում հայտարարեց Դավիթ Հակոբյանը՝ դասասխանելով «Ազգի» հարցին, թե այդպիսի ֆալսոբյանը հանուն զաղափական մայրաքաղաքի հնարավոր համաձայն է իբխանության և ընդդիմության համագործակցությունը: Հիշեցնենք, որ նախօրեին ԱՄ ղեկավար Արաբեյ Գեղամյանը կարծիք էր հայտնել, թե նման համագործակցություն հնարավոր է, եւ ՀՀ-ի առաջին նախագահի հանդիպումն էլ դրական աղաղակ էր: «Միջոցառումները հանդիպում էր իբխանությունների հետ»:

թյուններում՝ գահերեցության նպատակով: Մարտիսական Դավիթ Հակոբյանը շեշտեց, որ ինքը ոչ մեկի հետ չի համագործակցի, ոչ մի ծամբարում չի լինելու: «Ոչ մեկի կաղովի շնորհիվ Դավիթը չի լինելու»:

Ազգային հետ անհար է, Արաբեյի հետ չի բազմապատկում

Դավիթ Հակոբյանը շեշտեց, որ եթե ազգի շահը դառնա, ինքը կհամագործակցի եւ Մեր Ազգային, եւ Լեւոն Արաբեյի հետ: Բայց եթե համագործակցության մասին խոսք լինի, Դավիթ Հակոբյանը Մեր Ազգային հետ բազմապատկում է: «Ավելի շուտ են կմիավորվեն Լեւոնի հետ Ազգային: Ես այնտեղ անելի չունեմ, եթե անելի ունենայի, Մեր Ազգային իր եղբայրներից բացի մի մանուշակ էլ իմ կընտրեմ»: Գլխավոր մարտիսը ողջունում է առաջին նախագահի մուսթ ֆալսաբանությունը եւ նույն, որ թե հանկարծ ինքը որոշի համագործակցել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ, ապա նրա փախումը ինքը թեք է կազմի: Միեւնույն ժամանակ հակադրվելով իրեն՝ մարտիսը զայրացած նշեց, որ սարս արվա լուրջությունից հետո մերկայանում են «արցախյան հարցի մասին դասարկ գրառումը», իսկ առաջին նախագահի ելույթից հետո էլ «ՀՀ-ից մինչեւ ընդդիմության որոշ շեշտեր» սկսում են անհարկել նրա ելույթը: Միաժամանակ նա հավելեց, որ արցախյան հարցի դիվանագիտական լուծման որեւէ արքարակ չունեւ նաեւ «արցախյան վիճակների դուրսը»:

Արցախյան հարցի լուծման մարտիսական արքարակը

Դավիթ Հակոբյանը հայտարարեց, որ ինքն ունի արցախյան հարցի լուծման մարտիսական արքարակը եւ

բազմապատկում է 7 զավանդների վերադառնալ, ֆանի որ զավանդները վերադարձնել նշանակում է կորցնել 4500 կմ խորհրդային Դարաբաղը: 5 կետեր նշելով՝ գլխավոր մարտիսն ասաց, թե ինքը սկզբ 7 երջանները չսալու մասնաբաժանալիական կան հիմնավորումը:

Իբխանությունը դուրսկառույց է, որ փողով առնես

Օրե առաջ ԱՄՄ հողիմուզի նախագահ, ԺԿ ղեկավար Տիգրան Կարապետյանը նույն ակումբում հայտարարել էր, թե ինքը փող ունի, դրա համար իրեն կընտրեն, եւ ոչ թե մարտիս Հակոբյանին, որը փող չունի: «Ես նրա գործունեությունը գնահատողներից եմ եղել, բայց այդ արտահայտությանը ուզում եմ դասասխանել՝ գործադիր իբխանության ինստիտուտը դուրսկառույց է, որ փողով առնես՝ սես չես ի դաստիարակ մազի», Կարապետյանը «սեղը դրեց» գլխավոր մարտիսը:

ԳՈՏԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Մարտիսական օձվեցին զանգակասան խաչն ու զանգը

Մեղսեմբերի 29-ին Գուգարաց թեմի առաջնորդ Մեղուի եղբ. Զուլբյանի ձեռնարկ օձվեցին Սոփիական երգչի Մարտիսական գլուխի Սր. Ասվաթանյանը եւ Լեւոնյանը զանգակասան խաչն ու զանգը: Հուրախություն սարահարթեցնեցին, կիսաբանող եկեղեցին ներկայումս վերակառուցվում է սարահարթի արմատներ ունեցող Արցախյան Գանձարությունում:

Խուլերի միջազգային օրը նշվեց Գուգարաց թեմի առաջնորդարանում

Հոկտեմբերի 1-ին Գուգարաց թեմի առաջնորդարանում տեղի ունեցավ խուլերի միջազգային օրվան նվիրված միջոցառում: Տոնակալ միջոցառումն առիթ էր ներկայացնելու թեմի կողմից իրականացվող «Սեղեծներ հնարավորություններ խուլերի համար» ծրագիրը: Ծրագրի ակտիվները՝ խուլ երիտասարդները, ժեստերի լեզվի դասընթացների մասնակիցները կարեւորեցին հուլիսի 1-ից իրականացվող ծրագիրը: Եռամսյա ծրագիրը ներկայացնող մի մասնակից նշեց, որ նախատեսված 10-ի փոխարեն արդեն 40 մարդ է մասնակցում դասընթացին: Միջոցառման երկրորդ մասը խուլերի ձեռքերի աշխատանքների (գործել, իկերան, ժանյակ) ցուցահանդեսն էր: Միջոցառումն ավարտվեց թեմի եկեղեցու երիտասարդաց միության անդամների դասասան հյուրասիրությամբ: Ս. Ս.

Հանուն երեխաներով հարուստ ընտանիքների կայացման

Հայ ընտանիքում բազմազավակությունը խրախուսելը կարեւոր, բայց և ոչ բոլորի ուսուցողական արժանացած գործ է: Հայրերի քննչությունն աճին հոգեբարոյական ազակցությունը նպատակային է Հայ կանանց միջազգային միավորման համար, որ իրենց կազմավորման 15-ամյա իրելյան երջանակներում ոգևորում են երիտասարդ ընտանիքներին ունենալ առողջ, երջանիկ և բարեխառն: Երեկ այս կազմակերպության Գավառի մասնաճյուղը մեծաքանակ բազմազավակ ընտանիքների, որոնք մեծացնում են 5, 4 և 3 երեխաներ: Ընտանիքների դասվին Հայ կանանց միջազգային միավորման Գավառի մասնաճյուղը մանկական ուսուցողական կենտրոնում կազմակերպել էր գեղեցիկ հանդիսություն՝ երգուցարով, բեմական ներկայացմամբ, ծաղիկներով ու նվերներով: «Տարբեր ծրագրերով, մեր ուժերի ներածին չափ միջին խրախուսենք բազմազավակ ընտանիքներին իրենց ազգային ուսուցման համար եւ միջին խրախուսենք նոր կազմակերպող երիտասարդ ընտանիքներին, որ անույնաբան բազմազավակ ընտանիքներով հարսացնեն մեր ազգն ու հայրենիքը», մեզ հետ հեռախոսազրույցում նշեց Աժ մակույթի, կրթության եւ գիտության հանձնաժողովի նախագահ, Հայ կանանց միջազգային միավորման ղեկավար Հրանուշ Հակոբյանը:

Ս. ՄԱՐԿԱՐԿՅԱՆ

Երկակի ստանդարտների մասին եւ ոչ միայն...

«Այն վարկածը, թե Լեւոն Գուլյանն իմն է փորձել փախչել ոստիկանությունից եւ թափախանից ցած մեղքերով է մահացել, արդեն իսկ, իմ գնահատմամբ, նախաճանաչման ձեռք բերած մի քանի արդարացիորեն հերքվել է», մեզ հետ ունեցած զրույցում հայտնեց փաստաբան Արամ Կարախանյանը, cbcst-ով, որ իր կարծիքը հիմնված է նախաճանաչման ընթացքում ձեռք բերված մի քանի արդարացիորեն վրա: Նա տեղեկացրեց, որ մայիսի 12-ին ոստիկանության ֆրեական հետախուզության գլխավոր վարչությունում մահացած «Պանդոկ» ռեսուրսների սնորհ Լեւոն Գուլյանի գործով դատաբանական փորձաքննություններից բացի անցկացվել են նաև մասնադրուսային, փնտրական-մանրաթելային եւ այլ փորձաքննություններ, որոնց արդյունքները վկայում են, որ այդ վարկածն արդեն լիարժեք է քննադատվում: Բնականորեն համար այլ վարկած լիարժեք է ընտրել, որի քննարկում հավանական է դառ-

նա փորձագետների եզրակացությունն այդպես էլ չհասավ Հայաստան (հիշեցնենք, որ մայիսի 19-ին ԵԱՀԿ միջնորդությամբ Հայաստան եկան երկու անկախ փորձագետներ եւ անցկացրին դիակի դատաբանական փորձաքննություն, որին մասնակցում էր նաև թեթևական դատաբանական հանձնաժողովը): Թեպետ դիակի զննությունը համաձայն արվեց, բայց, Ա. Կարախանյանի կարծիքով, դա հանձնաժողովային չէր կարող համարվել, քանի որ ամենից առաջ երկու կողմերը միասնական լեզվին չէին տիրապետում, որովհետև ընդհանուր հայտարարի գային: Բացի դրանից, անկախ փորձագետները սկզբից եւթ հայտարարեցին, որ կատարված միայն իրենց եզրահանգումները եւ չեն ստուգարի փորձաքննությունը մասնակից որեւէ այլ բժշկի եզրահանգում:

«Սկիզբը ցած խոստումնային էր, բայց հետագայում, լիարժեք փորձաքննության ժամկետից ուժացումով, մի քանի խնդրանք-ճանաչումներ

գիշեր Հայր Դավիթյանի ու Արամ Կարախանյանի ձեռք բերած լիարժեք փորձաքննությունը, որ նրանք մեկնելուց առաջ մամուլի ատուկիտում կենդանացրին իրենց տեսակետը, անհայտ դատաբանական տեղի չունեցավ: Մամուլի ատուկիտ անցկացրեց մարդու իրավունքների դաշտում (ՄԻՊ) Արմեն Հարությունյանը, որին նրանք չմասնակցեցին: Փաստաբանը նշեց, որ փորձագետներն այդ դիակի դատաբանական իրավունքների դաշտում չեն ստուգարի փորձաքննությունները անելու եւ այդ օրը ներկայացել են ատուկիտին, բայց իրենց վստահողից տեղեկացել են, որ մինչեւ ատուկիտ սկսվելը նրանց հրավիրել են առանձնազրույցի, որից հետո փորձագետները հայտարարել են, որ ատուկիտ չունեն ու հեռացել են ժամկետից: «Թե ով էր նրանց հետ հանդիպել եւ ինչ խոսակցություն էր ընթացել՝ հաստատված չէր կարող ասել, բայց միջադեպը որոշու էր իրենց տեղի էր ունեցել», նշեց փաստաբանը:

Լեւոն Գուլյանի ինֆաստիան լինելը հերքվել է

Փաստաբանները համոզված են, որ մեղավոր անչին արդեն հայտնաբերվել են, բայց նախաճանաչությունը դեռևս մեղավորան էլ առաջադրում

ում, որ Լեւոն Գուլյանին ստանել են եւ ոչ թե նա մահացել է ոստիկանության ֆրեական հետախուզության գլխավոր վարչությունից փախուստի դիմելու հետեանով: Շուրջ 4 ամիս նախաճանաչություն է ընթանում Լ. Գուլյանի գործով եւ դեռևս չկան առաջադրված մեղադրանքներ: Փաստաբանի ասելով, այն արդարացիները, որոնք այս գործի մեջ են, վարդուց լի են մեղադրանք առաջացրած լինելի:

Լ. Գուլյանի մահվան հանգամանքները լիարժեք ուսումնասիրված ոստիկանությանը ծառայողական ֆունկցիաները սկսել է 2 ամիս, ովեր կարող են ունեցել այն աշխատանքային հետ, որտեղ գտնվել է Լ. Գուլյանը՝ ենթարկվել են կարգադրական դատախազության: «Այսինքն, ծառայողական ֆունկցիան ընթացում նրանք ունեցել են սկսվել, որ կոնկրետ աշխատակիցներ եւ որոշակի դատախազներ առնվազն չարաչափ են իրենց դատախազական լիազորությունը», հայտնեց Ա. Կարախանյանը: Վերջինս վստահ է, որ այդպիսի ցած հետ հայտնաբերվել են եւ նրանց նկատմամբ որոշակի իրավական գործողություններ լիարժեք է կատարվել ծառայողական ֆունկցիան քննարկելու, սակայն դրանք թողնվել են նախաճանաչությանը:

Փաստաբանի ունեցած ոչ դատախազական տեղեկություններով, նախաճանաչությունը իրականացնող Երեւան ֆալսի դատախազությունը դատախազական է նախաճանաչության ժամկետը երկարաձգել եւ 2 ամսով: «Ամեն դեպքում, անավարձ գործողություններ կան եւ զուտ այդ սրամարտությանը հնարավոր է նախաճանաչությունն ավարտել սեղմ ժամկետում», նշեց տուժողի իրավապաշտպանը: Նա ավելացրեց, որ նախաճանաչության ընթացքի վերաբերյալ իրենց ունեցած տեղեկությունները միջնորդություններ են եւ սուղ, որովհետեւ նախաճանաչական մարմինը չի արդարավոր ֆունկցիան թափանցիկությունը, ինչը խոստացվել էր սկզբում՝ նկատի ունենալով կատարված անմասնադատությունը: Փաստաբանի ասելով, իրենք տեղյակ են միայն այն գործողություններին, որոնց եզրակացությունները սրամարտվել են ծառայողական համար: Դրանք փորձաքննությունների արդյունքներ են, իրենց վստահողի հարցաքննությունները եւ այն գործողությունները, որոնց մասնակից է դարձել տուժողի իրավապաշտպանը: Նվաճողները տեղի են ունեցել նախաճանաչության սկզբում, իսկ հետագայում տուժողի իրավապաշտպանը մասնակից չի դարձել ֆունկցիան որեւէ գործողության, չնայած իրենց մասնակցությունն արդարավորում համար միջնորդություն են ներկայացրել՝ նախադրելով երախտաբանական լիազորությունը: «Որոշումով մեզ մերժում էր տվել, բայց տվել է մի գույնով, որտեղ մոտավորապես այդպիսի միջ էր արտահայտված՝ մեզ մեզ մասնակից կարծիքներն այն գործողություններին, ինչին օրենքով իրավունք ունեն մասնակից դատախազ: Այսինքն, ֆունկցիան մարմին մոտեցումն այս գործին նույն է, ինչ մյուս ֆրեական գործերով», ասաց Ա. Կարախանյանը: Փաստաբանն այս գործով իրենց համար թիվ մեկ խնդիր է համարում այն, որ անկախ

իրենց եզրակացության էլեկտրոնային տարբերակը: Նվաճող եզրակացությանը փաստաբանները ծանոթանալու հնարավորություն սկսեցին դատախազությանը եւ լրատվամիջոցներին: Փաստաբանը համաձայն չէ մամուլում արտահայտված այն տեսակետներին, թե անկախ փորձագետների եզրակացությունը համադատախազական է հայտնաբերված փորձագետների եզրակացությանը եւ սենսացիոն ոչինչ չկա այնտեղ: «Եթե նրանք հետազոտում էին նույն դիակը, անուշ, նրանց եզրակացությունները չէին կարող 180 աստիճանով տարբեր լինել: Ի վերջո, վնասվածքները, որոնք ակնհայտ էին, մեր փորձագետները չէին կարող չտեսնել, միեւնույն ժամանակ, մեր եւ արտահանմանի փորձագետները վնասվածքների ստացման եղանակները ընդհանրապես լիարժեք է օգտագործելու ֆրեական իրավապաշտպան մեջ եղած մոտեցումները», ասաց փաստաբանը: Վերջինս կարծիքով, որոնց եզրակացություններում որոշակի տարբերություններ կան: «Արտահանմանի փորձագետների եզրակացությունում նվաճող է՝ կան վնասվածքներ, որոնք առաջացել են հարվածելու, խփելու հետեանով: Այսինքն, դրանով իսկ նրանք ընդգծում են, որ անմիջականորեն կիրառվել է ընտրություն, որովհետեւ այդ վնասվածքներն ընկնելու հետեանով չէին կարող առաջանալ», ընդգծեց տուժողի իրավապաշտպանը: Մարտ Կարախանյանը:

Այդուհանդերձ, ինչպես նշեց փաստաբանը, իրենց տրամադրությունները չարադրվեցին, քանի որ փորձագետները խոսափել էին ուղղակի դատախազական նախաճանաչության առաջադրած հարցերին, որոնք ներկայացվել էին նրան, եւ արտահանմանի փորձագետներին: Նրանք նկատարել էին վնասվածքները եւ ընդհանրացված եզրակացություն էին գրել՝ չդատախազական հստակ առաջադրված հարցերին, ինչը որոշակի խնդիրներ առաջացրեց: Կար հստակ ձեւակերպված հարց՝ արդյո՞ այդ բոլոր վնասվածքները հնարավոր էր ստանալ մեկ անգամ բարձրությունից ընկնելուց, իսկ նրանք դատախազական էին լինել՝ կան վնասվածքներ, որոնք կարող էին առաջանալ բարձրությունից ընկնելուց: «Հարցերին հստակ դատախազական ցած կարգեր էր, որովհետեւ նա բազմաթիվ վնասվածքներ ուներ, որոնք ուսումնասիրելիս դարձ էր դառնում, որ դրանք հնարավոր չէր մի ընկնելով ստանալ: Մեզնից նաև տեսնել այն դատախազները, որից, ֆունկցիան կարգադրել են, որ անմիջական ընկնելուց առաջացած ու ստացված վնասվածքներն իրար չեն համադատախազական: Դա հստակապես համար նույնպիսի մասնագետ լիարժեք է լինել: Ինչու՞ փորձագետներն այդպես էլ չեն կարողանում հարցաքննության համար ցած ստանալ եզրակացության դատախազական տարբերակը՝ մեր հարցին ի դատախազական Արամ Կարախանյանը հիշեցրեց այն միջադեպը, որի ակնառատ էր եղել եւ իրենց էր փոխանցել տուժողի ներկայացուցիչը: Փորձագետների հետ տուժողի իրավապաշտպանի ներկայացու-

Արամ Կարախանյանը քննարկում է համարում ՄԻՊ-ի ատուկիտը հանդես գալը, որն ի դատախազական է այս գործը լիարժեք իր ուժադրության կենտրոնում, քանի որ Հայաստանի Հանրապետությունը դատախազականություն է կրում իր ֆալսի դատախազական մահվան համար: Թեպետ սկզբում դատախազական այդպիսի հայտարարություններ արեց, սակայն զարմանալի է համարում, որ հետախուզությունն այս գործի նկատմամբ ստեղծվել է: «Կարծում եմ, որ նա իրեն հեղինակավոր անձ կարող է դատախազներին թեթևական մարմիններին կատարել նախաճանաչության միջոցով: Մարտ Կարախանյանը: Պատասխանի մամուլի ֆալսի դատախազական Գրիգորի Գրիգորյանը մեզ տեղեկացրեց, որ դատախազությունից իրենց հայտնել են նախաճանաչության ժամկետը եւ 2 ամսով երկարաձգելու մասին, սակայն նախաճանաչության գաղտնիությունից ելնելով դատախազական այլ մանրամասներ չեն փոխանցվել: Ավելացրեց, որ Պատասխան Ա. Հարությունյանը նախաճանաչության վերաբերյալ իր տեսակետը կարող է հայտնել ֆունկցիան ավարտից հետո:

Մեր հարցին՝ նախաճանաչության ընթացքում եղել է ոչ օբյեկտիվ իրավիճակ, որով խախտվել են տուժողի իրավապաշտպանի ու նրանց ներկայացուցիչների իրավունքները, փաստաբանը հայտնեց, որ նախաճանաչությունը ցած դատախազական է: Զննության ընթացքում ակնառատ վկայներ են գտնվել, որոնք այս գործով անմիջապես իրենց վրա են կրել ոստիկանության աշխատողների անօրինական գործողությունների ազդեցությունը, նրանց նկատմամբ որոշակի խոստանալով եւ կիրառվել մարդկանց անօրինաբար լիարժեք են ոստիկանությունում, գրվել են ազատ տեղափոխվելու իրավունքից, զրից ու սնունդից: Եվ որովհետև վնասվածքները ֆունկցիան է համարվում նաև մարդան հոգեբանական մեծ մասն ենթարկվել, իսկ եթե հարցաքննության իրավիճակը հարեան սենյակից ծեծի ծայրեր է լսում, որը տեղի է ունեցել այս գործով, դա խոստանալով է:

Փաստաբանն ընդգծեց, որ նվաճողները նախաճանաչական մարմին թույլ էին տալիս դրանք իրականացնողների նկատմամբ մեղադրանքներ առաջադրել: Իրենք միջնորդություն են ներկայացրել խնդրելով ծանոթացնել այդ քննարկում կատարված գործողություններին, եւ դատախազական են ստացել, որ ժամանակին ամեն ինչ կստանար: Ավելացրեց տուժողի իրավապաշտպանի ներկայացուցիչները երկու ենթադրություն են անում՝ նախաճանաչական մարմինը դեռևս որեւէ մեկն մեղադրանք չի առաջադրել: Երկրորդ առաջադրվել է մեղադրանք, բայց նրանք իրենց դատախազական դատախազական ժամանակին չեն կատարում եւ իրենց չեն ծանոթացրել այդ մեղադրանքին: «Երկու դեպքում էլ հետախուզությունը մեկն է՝ նախաճանաչական մարմինը միջոց չի աշխատել: Եթե մեզնից այս հարցերին լուծում չեն տեսնում, ուրեմն նախաճանաչության բազմաթիվ օբյեկտիվություն մասին խոսելն ավելորդ է», եզրակացրեց փաստաբանը:

ժամանակը գալիս է եւ դու, որ անցյալում հավատում էիր ազատ խոսքի գաղափարին, ուսանողության տարիներին երազում էիր սարեր շուրջ, հանկարծ դառնալով տեղեկագրության մեծագործ կողմերը, սկսում եմ երկմտել, տրոհվել եւ իրականում հայտարարում մի բան, իսկ անում եմ ամբողջովին այլ, այսինքն՝ դառնում եմ երկակի ստանդարտներով գործողներ: Բռնադատությունը սկսվում է ոչ թե այն ժամանակ, երբ երկ ստիպում են արդյալ այս կամ այն ձևով, անգամ ոչ այն ժամանակ, երբ դու համաձայն ես լռել, այլ այն ժամանակ, երբ դու արդեն ինքի ես ուզում արդյալ այդպես: Օրինակ, լրագրողի դատախազական նյութը բազմաթիվ անգամ կտրվելուց հետո, հաջորդ անգամ արդեն նա կդատախազի այնպես, ինչպես ուզում է խմբագիրը: Ինձ ծանոթ լրագրողի մի անգամ ասաց, որ եթե չես ուզում երկ տեսնել հետախուզություն, Մեծ Սարգսյանին ֆունկցիան ոչ մի ավելորդ երկ ցույց չեն տա: Ի՞նչ է, խմբագիրը չի թողնի: Ոչ, հիմա արդեն լրագրողը չի նկատահանի:

Մի փոքրիկ դատախազական փորձից... Մի քանի օր առաջ ինձ զանգահարեց մի լրագրող եւ հայտարարեց, թե Տեղեկագրության ազատության կենտրոնի ամենամյա մրցանակաբաշխության անկախ ժյուրիի կողմից ընտրվել են «իր տեղեկագրության իրավունքը լիարժեք օգտագործած ֆալսի» անվանակարգում: Նա ասաց, որ թալիս են ինձ այս մրցանակը ակնիվ ֆալսի փոխարինելու համար: Անկեղծ ասած, ուրախացա, թեպետ ինձ համար անստանալի էր, որ այդ ակնիվության համար առհասարակ կարելի է մրցանակ տալ: Հաջորդ օրը զանգահարեց Տեղեկագրության ազատության կենտրոնի տնօրեն Զուհան Դոյրոյանը, զննարկելուց եւ ասաց, որ մրցանակն ինձ տալու է ՀՀ օմբուդսմենտը: Երբ ասացի, որ դա ինձ համար անընդունելի է, Զուհան Դոյրոյանն ասաց, որ ավելի լավ է ես չգամ, քանի որ ինքի չի ուզում, որ ՍԿԱՆԴԱԼ լինի: Ասացի, որ երկայան կդատախազանք: Երկայան ասացի, որ կգամ, բայց անդաման ելույթ կունենամ եւ կտեսնեմ, որ քանի դեռ Հայաստանում կան ֆալսի անարկայներ, օմբուդսմենտի ինստիտուտը Հայաստանում չի գործում: Զուհան Դոյրոյանն ասաց, որ դա անհնար է, եւ ես հրաժարվեցի մրցանակից: Նա նաև ասաց, որ ես իմ անձնական խնդիրները լուծելու համար օգտագործում եմ ԻՐ միջոցառումը որոշու ամիս: Բացի այդ, ժյուրիի այն անդամը, որն առաջարկել էր իմ թեկնածությունը, առաջարկել է վերցնում: Կենտրոնի տնօրենն ասաց նաև, որ ընդհանրապես այս սարվածից հանում է «ֆալսի» անվանակարգը (ինչը ցած խոսքի անհավատ է Հայաստանում տեղեկագրության ազատության համար): «Պատեղաբար, որ մեզնից մեկ չենք զանգահարել, եւ այս խոսակցությունը չի եղել», ավելացրեց Զուհան Դոյրոյանը:

Լավ կլինի, բայց այս խոսակցությունը, ցավոք արդե, եղել է, եւ ես ակնառատ եղա, թե ինչպես դատախազային «չենդացնելու» եւ «սիրում» միջոցառում անցկացնելու համար լուծեցին մեկին, ում մրցանակ էր զննարկել հենց չլուծելու համար: Փաստորեն ակնակալում էր անցկացնել մի միջոցառում, որտեղ այն մարդիկ, ովեր լիարժեք են դատախազական չարաչափումների եւ անգործության դեմ, լիարժեք է մրցանակ ստանալ հենց այդ դատախազների ձեռքից: Ավելին, այդ մարդիկ հնարավորություն չլիարժեք է ունենում իրենց կարծիքը արտահայտելու նաև Տեղեկագրության ազատության կենտրոնի ամենամյա մրցանակաբաշխության ժամանակ: Ծուռ հայելիների թագավորություն:

Հարգելի լրագրողներ եւ ոչ միայն, թույլ տվե՛ք ինձ հիշեցնել, որ եթե հայտարարում եմ հասարակական կազմակերպության գոյության մասին, դա այլեւս ձեր սեփականությունն է, այլ հայտարարումն օրվանից իսկ ուղղված է իր առաջնություն իրականացմանը: Ավելին, այդ առաջնություն իրականացմանը լիարժեք է ընդունել ինձ թափանցիկությունը: Երբ հայտարարվում է մի բան, իսկ իրականացման ուղիները ծառայում են դրա հակառակ նպատակներին, այդ հայտարարված գաղափարն արդեն արժեզրկված է: Նմանապես, երբ լրագրողը իր խղճից եւ էթիկայից բացի սկսում է իր գործի մեջ առաջնորդվել այլ սկզբունքներով եւ գեղեցիկ բաների օրվանից կախված ֆարս իրականացնել, ֆալսի փոխարինելով լիարժեք լիարժեքն ոչ մի հույս չունի:

Որդես առաջարկ՝ Հայաստանում տեղեկագրության ազատության մրցանակաբաշխությունից ոչ թե «ֆալսի» անվանակարգը հանել, այլ «ազատություն» բառը զննել:

ԼԱՍԱ ԱՍԽԱԿՅԱՆ
«Ֆալսի»

Հարցերի եւ ձեր կարծիքի համար՝ 093 447643, էլ.հասցե՝ lalakup2000@yahoo.com
Երեւան, 28.09.07
Գ.Գ.Մրցանակն ի վերջո տրվեց ուսանողների մտազգա լրագրողներին: Մի փչացրե՛ք նրանց:

«Ոսկե ծիրան» 2007

Հեփառասոնային հավելված

ՁԵՔ ՊՐԵՍՍՅՈՒՆ
Արգենտինայի կինոֆեստիվալ

Մտորոտներ

Ստեղծման առաջին իսկ օրվանից «Ոսկե ծիրան» միջազգային կինոփառատոնը նախադասվությունը սկսել է ստեղծագործ ոգուն եւ անկախ կինոյին՝ ձգտելով մերձեցնել մեզ մեզին ու խաչածեղեղ ֆառափայլությունները: Կարելի է ասել, որ այսօր փառատոնը վերածվել է սոցիալ-մակրոֆային ուժ ներկայացնող մի գործոնի, որը ոչ միայն միավորում, այլև արագորում է համաշխարհային կինոն: Ռոստոմայի ու Փոստալի ուր փառատոնների հետ, այս դժվարին դասին, երբ ամերիկյան կինոյի դասձեռնահան սարկը մեծաճանաչ է եղել ու գրեթե զրկում է հանդիսատեսին այլընտրանքի հնարավորությունից, «Ոսկե ծիրանը» ճանաչողի է հարթում բոլոր այն ֆիլմերի համար, որոնք ստեղծման ֆինանսական դժվարություններ ունեն:

Չայ կինոարվեստը սկիզբ է առել կինոյի ստեղծումից 30 տարի անց, սակայն իր ստեղծման դասից՝ 1924-ից մինչ օրս, վերադարձվելով գրանցության ծանր սահմաններ, սնտական եւ այլ բնույթի ճգնաժամերը, միջոց սիրվել ու գնահատվել է Չայաստանում: Դրա աղագույցն է այս փառատոնի գոյությունը, որն իր մակարդակով չի զիջում համաշխարհային ավանդական փառատոններին ու դիտվում է որդես միջազգային կինոյի հանդիպանքի, ուր

փակված կինոմասոգրաֆն ու դրա կողմին տեղ հասկացնելով միջազգային կինոյին:

Գալի «Ոսկե ծիրանը» արդեն նախադասական փուլում է ու կկայանա 5-րդ անգամ: Կինոփառատոնը կոգեցնի աշխարհի արվեստագետներին ու կադրացույցի, որ արվեստի խորհրդավոր ուժի ու ստեղծագործ ոգու շնորհիվ ամեն բան հնարավոր է: «Ոսկե ծիրանը» կրկին կդառնա համաշխարհային մակրոֆայի դրսևորումները մերձեցնող գործոն:

Փառատոնը կկայանա դարձյալ հուլիսին, երբ աշխարհի սարբեր անկյուններից հյուսեր կժամանեն Երևան, երբ ավանդական հրավառությունը կծածկի հայոց երկինքը, երբ ֆառափայլուն Նոր դասառնումով, երբ ֆիլմերն ու դրանց ռեժիսորները կզերմանան հայկական հյուսախորհրդից, երբ ուրախությունն ու հումորը կբազմադասվեն, երբ ֆառափայլ կվերափոխվի հանդիսության եւ, անուշ, երբ կհասնի ծիրանը:

Այստեղ, աշխարհը կինոժողովուրդի ուժի ներքո կասի: «Ներկայացնում է Չայաստանը»: Գաղութային հեղինակներն են Գառությունը հաչարյանը, Սուսաննա Գառությունյանը, Սիմայել Սամբուցյանը եւ հիստանյան մի քանի:

«Ոսկե ծիրան» Շուշիում

Սեպտեմբերի 23-30-ը Շուշիում անցկացվեց «Ոսկե ծիրանը Շուշիում» առաջին կինոփառատոնը՝ «Շուշի վերածնունդ» հիմնադրամի եւ «Ոսկե ծիրան» կինոփառատոնի հիմնադրամի նախաձեռնությամբ ու «Դարաբաղ սելեկտի» հովանավորությամբ: Փառատոնի դասավոր նախագահն էր Երևանի ֆառափայլ Երվանդ Չախարյանը: Փառատոնը բացվեց Շուշիի «Երևան» կինոթատրոնում, որը վերանորոգվել է «Շուշի վերածնունդ» հիմնադրամի միջոցներով: «Երևան» կինոթատրոնում ցուցադրվեցին ավելի քան 40 գեղարվեստական ու վավերագրական ֆիլմեր՝ «Ոսկե ծիրանի» փառատոնային ծրագրից:

«Շուշի - «Ոսկե ծիրան» 2007 կինոփառատոնը միայն մակրոֆային երևույթ չէ: Այն ավելի մեծ իմաստ ու խորհուրդ ունի, քան որ անց է կացվում մի ֆառափայլ, որը դարձեւ Երևանի հայացի է եղել որդես մակրոֆային կենտրոն: Այսօր Շուշին մեկ այլ նշանակություն է կարելու կրում է մեր իսկ ընտան «Քաղաքականու»:

թյունների ու մակրոֆային խաչմերուկ» նշանաբանը: Ճիշտ այն հիմնավորմամբ, որ Շուշին ներկա փուլում երկրի աղագան կանխանուղ առաջնություն ունի: Արցախում եւ հասկաղես այս ֆառափայլ կինոփառատոն անցկացնելը միայն կինոյի տոնը Երևան-Կելու նաղասակ չի հետադարձում: Արդեն 4 տարի մեծ հյուրընկալում են էթնիկ, ազգային ու կրոնական սարբեր դասկանելիության մեծանուն կինոգործիչներ: Փառատոնի շնորհիվ մեր երկիրը դառնում է Երևանի սարած, որտեղ մեծանակվում են ոչ միայն ստեղծագործական ու համագործակցության ծրագրեր, այլև ներկայացվում են մեր երկրի անցյալն ու ներկան:

«Ոսկե ծիրան» միջազգային կինոփառատոնի հիմնադիր տորես, կինոռեժիսոր
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԽԱՆՍԱԲԵՆ

Հեփառասոնային ֆրոնտիկոն

◆ Գուլիսի 20-29-ը «Ոսկե ծիրանը» մասնակցեց Գեթիսի Ուեբսթերի Գաղափար ֆառափայլ անցկացված 33-րդ ամառային կինոդրոցի միջոցառումներին: «Կովկասյան կինո» ծրագրում ցուցադրվեց 12 հայկական ֆիլմ՝ Գառ Բեկնազարյանի «Շուշի ու Երևան» մինչև Գառությունը հաչարյանի «Պոետի վերադարձը»: Բացի այդ, փառատոնի ծրագրում մի ամբողջ բաժին նվիրվեց Սեբեդի Փարաջանովի կինոարվեստին, նաեւ ցուցադրվեցին նա հայաստանյան թանգարանի հավախածուկից մոտ 40 աշխատանքների լուսանկարները:

◆ Սեպտեմբերի 5-12-ը «Ոսկե ծիրանը» մասնակցեց Բաթումի ֆառափայլ ունեցած միջազգային կինոփառատոնին:

◆ Սեպտեմբերի 23-30-ը՝ «Շուշի վերածնունդ» հիմնադրամի հետ անցկացրեց «Ոսկե ծիրանը Շուշիում» առաջին կինոփառատոնը՝ «Դարաբաղ սելեկտի» հովանավորությամբ: Փառատոնի օրերին Շուշիի «Երևան» կինոթատրոնում ցուցադրվեցին ավելի քան 40 գեղարվեստական ու վավերագրական ֆիլմեր՝ «Ոսկե ծիրանի» փառատոնային ծրագրից:

Նոր փառատոնների հրավերներ

◆ «Ոսկե ծիրանի» հիմնադիր տորես Գառությունը հաչարյանն ու փոխտորես Արա Խանցյանը, համաձայն այս տարվա փետրվարին Ռոստոմայում կնված երկրորդ համագործակցության համաձայնագրի, հոկտեմբերի 4-12-ը հրավիրվել են մասնակցելու Փոստալի (Գառափայլ Կորես) 11-րդ միջազգային կինոփառատոնին: «Փոստալ փրոմուտեզն դաս» ծրագրի հրավերով այնտեղ է մեկնել նաեւ «Ոսկե ծիրանի» «Ռեժիսորներն առանց սահմանի» ծրագրում ընդգրկված Արմինե Արախանյանը՝ ներկայացնելու Սիմայել Վաթիսյանի հետ իրենց համատեղ ֆիլմի նախագիծը:

◆ Գոկտեմբերի 7-17-ը «Ոսկե ծիրանը» կմասնակցի Երևանում կայանալի «Տոնիկոն Գուտան եւ ընկերները» փառատոնին: Գեռն այդ օրերին փառատոնի հիմնադիր տորես Գառությունը հաչարյանին կհանձնվի «Տոնիկոն Գուտան» հիմնադրամի «Ամբարկո» մրցանակը, որին կինոռեժիսորն արժանացել էր այս տարվա հուլիսի 14-ին «Ոսկե ծիրան» կինոփառատոնի փակման օրը:

◆ Գոկտեմբերի 13-20-ը «Ոսկե ծիրանը» կմասնակցի Թբիլիսիում անցկացվելի «Մակրոֆային միջազգային տոնախմբու» Կովկաս 2007» փառատոնին՝ Գառափայլ համայնադասկեր» ծրագրից ընտրված մի քանի ֆիլմերով:

• «Ոսկե ծիրան» 4-րդ միջազգային կինոփառատոնն այսօր ավելի է, քան մակրոֆային փառատոնը, այն արդեն կայացած ու ճանաչված միջոցառում է: Ռոստոմայի ու Փոստալի կինոփառատոնների հետ եռակողմ համագործակցության բաղադրիչը լինելով, Գառափայլը հայտնվել է Արեւելի եւ Արեւմուտի, Եվրոպայի եւ Ասիայի փոխհարաբերությունների խաչմերուկում: Դա էր մեր դերը մինչև զուրաղացում, ու մեծ ուրախ ենք համագործակցում լինել նաեւ այսօր: Բոլորն են օգուտ ֆառափայլ այս միջոցառումից, որը կարելի է որակել որդես սակայնաձավալ մակրո, ստեղծագործական, անձնական ու մասնագիտական Երևան ու փոխանակում:

Չայաստանի արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյան

• Գառափայլ են, որ «Ոսկե ծիրանը» կառունակի բացահայտել մեր կինոժողովուրդային արժանի Նոր անուններ, որոնք իրենց խորափառանքությամբ, ընկալումներով ու մեկնաբանություններով ավելի կհարսացնեն հայ կինոարվեստը, կհագեցնեն կենսական թարմ ուժով՝ հետաքնն լինելով առավելագույնս ներկայացնելու նա նրբերանգները եւ, անկասկած, կառունակեն փնտրել արվեստի մասուցման Նոր արտահայտչամիջոցներ:

Չայաստանի մակրոֆային նախարար Գառափայլ Պողոսյան

• Այն դասից, երբ 1991-ին առաջին անգամ այցելեցի Գառափայլ, զիտեի, որ այս երկիրն աննկարագրելի ազդեցություն կունենա ինձ վրա: Գառափայլի մակրոֆային զարմանալի ոգուն եւ ծանոթացել էի Փարաջանովի, Փելեյանի ու Մայրանի (ինչպես նաեւ Ես ուրիշների) բարձրագույն ֆիլմերի միջոցով, սակայն այս երկիրն ու նրա մարդկանց հետ անմիջական Երևան էր, որ խորը տղավորություն թողեց ինձ վրա:

«Ոսկե ծիրան» կինոփառատոնի նախագահ Ասոմ Եղոյան

• Ամենատղավորից փառատոնի կազմակերպիչների անկեղծ խանդավառությունն է՝ ազգային կինոն միջազգային կինոարվեստի հետ փոխԵրևան միջոցով զարգացնելու: Գառափայլ են, որ մոտ աղագայում Գառափայլում կստեղծվեն այն ընկերող ֆիլմեր երկրի դասություն ու ժողովրդի մասին: Անչափ երջանիկ են «Ոսկե ծիրանին» մասնակցելու համար: Փառատոն, որը հրաշալի հավաք է ազգային կինոն նորագելու ճանաղարհին:

Ան Գոն-տուկ

Միջազգային ժյուրիի նախագահ, Գառափայլ Կորես

• Դա հրաշալի փորձառություն էր: Գառափայլի հյուսախորհրդուն արտակարգ էր, մեզ զգում էին ինչպես տանը, ամեն ինչ չափազանց հանգիստ էր ու հարմարավետ: Ճանաչեցինք Գառափայլը, հայերին, նրանց ավանդույթները, հասկաղես կրոնական ծեսերը: Անչափ կարեւոր էր նաեւ «Գառափայլ համայնադասկեր» ծրագրում ընդգրկված ֆիլմերի դիտումը:

Փիլիպ Մալոուն

Երևանի ժյուրիի անդամ, Մեծ Բրիտանիա

• «Ոսկե ծիրանը» առանձնահատուկ, հոյակաղ փառատոն է, նաեւ լավ ընկերներ ծեռ բերելու հնարավորություն: Երջանիկ են բոլորիդ ճանաչելու համար:

Ռաուլ դե լա Ֆունես

Կինոռեժիսոր, Իտալիա

• Այս տարվա «Ոսկե ծիրանը» հրաշալի առիթ էր անակնկալ հանդիպումների: Տղավորված են փառատոնի ծրագրից, հիացած՝ կազմակերպիչների բարյացկամությունից, ջերմությունից ու Երևանյանից:

Մարին Եվալդի

Վավերագրական ֆիլմերի միջազգային ժյուրիի նախագահ, Ավստրիա

Պատերազմի կործանարար ազդեցությունը. հայկական ցավ

ԸՆԴՈՒՆ ԷՂԵՐ

Գերմանացի կինոնկարահանող, Կինոնկարահանների միջազգային միավորման (FIPRESCI) գլխավոր ֆուրստոր

15 տարի առաջ Վարդան Հովհաննիսյանը լրագրող եւ օտերեսոր է աշխատել CBS-ի հեռուստալուրերի, գերմանական WDR-ի համար, եւ ավստրալիական ABC-ն նույն ժամանակահատվածում խորհրդային Միության փլուզումից հետո բռնկված հակամարտությունների մասին հասկալի Կովկասի սարածաբանում (որը, հիրավի, հակամարտությունների կիզակետն է): 90-ականներից սկսած նա նկարահանել է Ղարաբաղյան պատերազմը Հայաստանի՝ իր հայրենիքի, եւ Ադրբեջանի՝ հարեան երկրի միջեւ: Հարկ չկա շարադրել այս սարածաբանի հակամարտության հիմնական դրամատիկ շարժումները (Հայաստանը եւ Ադրբեջանը երկուսն էլ հավակնում են երկու երկրների միջեւ ընկած այս լեռնային շրջանին, հակամարտությունը ստեղծվել է, բայց չի լուծվել): Ֆիլմը չի դասվում այդ պատերազմի դրամատիկ նախադրմանը, այլ մի խումբ հայ զինվորների (եւ նրանց հետ մեկտեղ՝ մի բուժֆրոնտ), որոնք մի ֆանի ֆառադիստիկ մեթոդով, բարձրագույն վայրում կռվում են անանում թեմանու դեմ հին ու խղճով զենքով: Նա նկարահանում է այդ զինվորներին հրացանները լցնելիս, կրակելիս, նկարահանում է, թե ինչպես է նրանցից մեկը վիրավորվում, եւ երկու ընկերները վիրավորին ես են բերում, զինվորներից մեկին խնդրում է կինոխցիկի առաջ դիմել ընթացիկին: Պատերազմի սեսառաններ: Կարծես անմեակ են, լուսաստանյան, չհասկանալի: Ըստ երեսույթին, էսթետիկայի մասին մտածելու ժամանակ չի եղել, եւ նկարահանված նյութն էլ օգտագործվել է «տակ» հեռուստալուրերի համար:

15 տարի անց 15 տարվա մեծագույն Վարդան Հովհաննիսյանն իր «Մարդկային լուսավորություն» պատերազմի եւ խաղաղության օրերի» վավերագրական ֆիլմում, որ նա առաջին կինոաշխատանքն է, անդրադարձել է այդ նյութին: Ինչու: Ինչու է հիմա: Նա ուսացումով չի մեկնաբանում ու գնահատում պատերազմը: Այսօր էլ չի հրաժարվում Հայաստանի կամ Ադրբեջանի լուսավորական սեսակներից: Նա դարձել է համոզված միտք է հղացել: Այսօր էլ ուրեք, թե երբեմնի զինվորները որե՞նչ են եւ ի՞նչ են անում այժմ: Մի տարի է պատերազմել, մինչեւ որ գտել է նրանց: Եվ դարձյալ նկարահանել է ու գուցե այդ մարդկանց հետ: Պատերազմի օրերի մարդիկ, խաղաղության օրերի մարդիկ: Նույնն են: Նույնը:

Այս նյութից Վարդան Հովհաննիսյանը հյուսել է յոթ-ութ լուսավորություններից բաղկացած կապ: Դրանցից մի ֆանիսը հուզիչ են: Օրինակ, այն զինվորի պատերազմը, որին նա նկարահանում է լծի ակիս, եւ որը դժվարությամբ է մտքաբերում մի ժամանակ երիտասարդ լրագրողին ոչ թե այն պատերազմով, որ չի հիշում, այլ որովհետեւ ակնհայտորեն հոսաահա ջանք է թափում պատերազմը սրբելու հիշողությունից: Կամ այն զինվորի պատերազմը, որը պատերազմից հետո չի կարողացել դա հաղթահարել եւ, ի վերջո, հայտնվել է հոգեբուժարանում՝ խաթարված իմացությունը (սա մեզ ծանոթ չէ՞ Վիետնամի մասին պատերազմի ամերիկյան ֆիլմերից): Կամ էլ բուժֆրոնտ՝ մի ֆաջարի

երիտասարդ կնոջ պատերազմը, որ պատերազմից հետո որոշել է մնալ բանակում, ֆանի որ, ինչպես ինձն է ասում, սիրում է այդ կյանքը: Պատերազմներից երկուսը զուտ կարծ են: Երկու զինվորներ, որոնց սեսնում են պատերազմական խմբակարգում, զոհվում են կռվի վերջին օրերին: Վարդան Հովհաննիսյանն իր կողմից մեկնաբանություններ է անում՝ արքեր բաներ պատերազմով սեփական փորձից ու մասնակցությունից: Ի՞նչ սեսած անգլերեն արքերակում այս մեկնաբանությունները խիստ անձնական էին, երկարաժամ, մերթնդներ՝ նույնիսկ փոր-ինչ լուսավորում ու ծեծված արտահայտություններով համեմատված: Ֆիլմը միջազգային աստիճանի հանելուստի հեղինակը թե՛ է վերանայի սա. պատերազմի ու խաղաղության հանդիմանությունը բավականաչափ ուժեղ է, որոնցից ծավալում լրացուցիչ տեղեկությունների կարի ունենա, երբեմն նույնիսկ բավական են որոշ սեսսային հավելումներ: Մոնսածը ես թե՛ է բարելավվել: Խաղաղությանը վերաբերող դրվագները կարող էին այլ բնույթ ունենալ: Դա կարճացրել ֆիլմը ստեղծելու, 15 տարի առաջ նկարահանված նյութից այդ ֆիլմը կառուցելու եւ Հայաստանում ավարտին հասցնելու դժվարությունները, մի երկում, որը կինոարտադրություն ու նեանակալից արտադրական կարողություններ չունի: Ինչեւ, էականը սա չէ, մանավանդ որ խոսքը անդրահիվ ֆիլմի մասին է:

Կինոնկար, ավելի շուտ, հիշեցնում է (հակառակ ակնբերելու թերություններին) երկրի պատերազմային ցավային գրվածներից մեկը, որն անհրաժեշտ է ներկայիս Հայաստանը հասկանալու համար: Վարդան Հովհաննիսյանը ուժ չի դարձնում ֆառադիստիկությունը: Նրան հետաքրքրում է պատերազմի կործանարար ազդեցությունը՝ ոչ թե կռվի ընթացքում, ոչ թե ուժեղացած վայրերի, ֆառադիստիկ երկրների, նույնիսկ զոհվածների թվի հասվելու, այլ այդ ազդեցությունը հետազոտել, մարդկանց հոգեբանության, հասարակության սոցիալական կառուցվածքի եւ դրա ներքին վիճակի վրա: Եթե բանը վերաբերել ԱՄՆ-ին, սա կկոչվի Վիետնամի համախառնիչ: Հայաստանը զուտ ակտիվ փոր է, դարաբաղյան պատերազմը ես ակտիվ փոր է եղել: Բայց սա այդ կոչվող լուսավոր լրագրողի ընկալելու լուսառն է: Պատերազմը պատերազմ է, եւ հետեանները հավասարադրելու սարափելի են, կարեւոր չէ՝ հարյուրավոր, թե հարյուր հազարավոր մարդիկ են զոհվել: Վարդան Հովհաննիսյանի կինոնկարը ի ցույց է դնում հայկական ցավը՝ առանց դա ասելու: Ի ցույց է դնում կոսովա անհասների, խորհրդային ընթացիկներ, վիրավոր հոգիներ:

Վարդան Հովհաննիսյանի «Մարդկային լուսավորություն» պատերազմի եւ խաղաղության օրերի» ֆիլմը կինոն ընկալում է, գուցե նույնիսկ դա չգիտակցելով, որոնք այդ վերերի մասին խոսելու միջոց: Կինոնեթիսորն իրեն հանրային դեմ, խաղում է հասարակության խղճի դեմ՝ ոչ թե լուսավորությունը ի մասնավոր, այլ հարցադրումներ անելով ժողովրդի հավաքական լուսավորությունից փորձի ու հիշողության մասին: Սա անստիպելի ու զանազան է հետաքրքրող հայկական կինոյում: Երբեմն անգամ երանի ես սալիս, որ արեւմուտից վավերագրողները նման համաժամակ, անկանխակալ, անհավակնոտ, գաղափարախոսությունից զերե եղանակով հասարակությանը անտեսեն իր անցյալի ու ներկայի հետ:

Հավելել դարաբաղյան պատերազմը հարյուր տարի դեռ չբողոքած գեղարտադրությունը եւ ինչ-որ բան կհասկանալ այսօրվա Հայաստանի ներքին կացության, մտավոր ու հոգեկան վիճակի մասին:

Մարգար. ԶԱՎԵՆ ԲՈՅԱՏՅԱՆ

Սոկուրովը Երեւանում

ՄԱՆԱ ԳԵՐԵՐ
Տոնգարացի կինոնկարահանող

Իհարկե, Սոկուրովի համար չէր, որ կյանքում առաջին անգամ Բուրգոմբեշից մեկնեցի Երեւան: Բայց այնտեղ անցկացրած դեռ առաջին օրերն ինձ մի հետաքրքրական եզրակացության հանգեցրին. միեւնույնը չէ, թե որտեղ եւ երբ ես ֆիլմեր դիտում, ֆանի որ թե վայրը, թե ժամանակը կարող են իրենց կնիքը դնել ընկալումների, երեսույթների, մեթոդների եւ արժեքների վրա: Իսկ վայրն ու ժամանակը այստեղ հրաշալի են՝ թույլ տալով մեզ զգալ ժամանակների խոր խզումը՝ բազում ենթադրելի վեճերով հանդերձ: Անուշտ, սա բնորոշ է նաեւ իմ երկրին, նույնպես եւ Ռուսաստանին՝ Սոկուրովի հայրենիքին: Միջուկը Հայաստանում, այստեղ կոչված, լուսավորական համագործակցությունը ավելի ցայտուն են դարձնում փոփոխություններն ու հակասությունները:

Հալիսակցությամբ եւ միաժամանակ սարակուսանով ես սեսնում, օրինակ, թե ինչպես են երեւանի կենտրոնական փողոցում, հրաշալի լուսավորված մի ֆանի հին շենքերի կողմին ու խորի հարձակված բնակելի շենքերի հետ մեկտեղ՝ հայկական սալիսյան-բարակոյակյան յուրօրինակ ոճով կառուցվել խորհրդային ժամանակների սոցիալական ռեսալան լուսավորում, որոնք վերաբնվել են նրաժամանակվոր հյուսանոցների (դրանցից երկուսն իրենց հարկի սակ ընդունել էին փառասնդի հյուսերին): Եվ ինչ հուզիչ էր զգալ այն անկեղծ հյուսերակցությունն ու հոգաար ուսարտությունը, որոնցով անսեսերերը զբաղաւսել էին մեզ՝ զանազան լուսավորում լուսավորվածությամբ հետ, սասե «երկաթե վարագույր» ու 70 տարի սեսե խորհրդային մեկուսացումը երբեք չեն եղել: Մյուս կողմից էլ՝ զգում ես հայերի մեծ մասի կյանքի ստատուսից անլուսավորությունը եւ անկալունությունը (սեսն, օրինակ, բեկական աղախակարությունը նրանց համար փաստորեն գոյություն չունի):

Այս միջավայրում եւ, որ դիտեցիմ Ալեքսանդր Սոկուրովի՝ իմ նախնաբան ռուս կինոնեթիսորներից մեկի, վերջին երկու ֆիլմը: Ես սիրում եմ Սոկուրովի փիլիսոփայական խորհրդածությունները, ծայրահեղ զգացմունքայինությունն ու լուսավորված էսթետիզմը, որոնք բնորոշ են նրա բոլոր գրվածքներին, անկախ այն բանից, թե որ ժամանակ է նա աշխատում, եւ

խոսքը վավերագրական, թե՛ խաղաղական աշխատանքի մասին է, հակադրելով նրա գործունեության երկրորդ շրջանում՝ սկսած «Երկրորդ լուսավորություն»:

Մեր սեսած առաջին ֆիլմը Սոկուրովի «Եղբերգ» էր, որ փայլուն նկարահանվել է 2005-ին, երաժիշտների մի բացառիկ զուգի՝ Մասիսյակ Ռուսրոյովիչի եւ Գայիմա Վիետնակայայի անունով կառուցված լուսավորության արտադրության արժեքներով առաջիկ. «Կյանքի եղբերգ. Ռուսրոյովիչ, Վիետնակայա» (2006): Առանձնակի հետաքրքրությամբ ես դիտում այդ խիստ յուրահասուկ մարդկանց՝ թագավորների ու թագուհիների ընկերակցությունը: Կրակոտ, գունեղ այս հանձնար՝ թավջութակի վարժես Ռուսրոյովիչը, որ սեսում է, ինչպես լուսավորել, լայնախոս ու բարեկիրք բուրժուական ընթացիկից, լուս Գայիմայի՝ հարբեցող հոր եւ կիսագնդու մոր դուստր կողմին է, որը լուս լուսաստանում է երգչուհի դարձել, բայց երբ խոսում է, զգացումների ու մեթոդի մի

անբողոք հարսություն է բացում: Երեւանում, ես երբեք ռուսական երգարվեստի դրամայի, մանավանդ սոպրանոների երկրորդային չեմ եղել. այդ դրամայի խիստ կոտես եւ ազդեցիկ է թվում ինձ: Զուտ է ռեժիսորը կարողից դուրս ֆանիցս սասում, թե Վիետնակայայի ծայրն ինչ մեղմանու է. դա չի հաջողվել ինձ երբեք նկատել: Բայց այստեղ, լսելով Գայիմայի երիտասարդ ծայրը վաղ շրջանի հազվագյուտ ծայրագրություններում ու սեսնելով նրա ներքնակված եւ ոգեղեն դեմքը հին համերգների արխիվային դրվագներում ու Շուսակովիչի «Կասեթիսա Իզմայլովա»-ում լուսակերպ կարգերում, ես ընդունեցի, որ նա 20-րդ դարի երկրորդ կեսի ականավոր երգչուհիներից է: Ինչ հոյակապ հակադրություն է ֆիլմում, երբ միջոց կենտրոնախ Ռուսրոյովիչի կողմին սեսնում են նրան՝ գրեթե հիվանդ, ինչպես կայսրուհու սեսնով. օտերային սասող՝ վաղեմի փառախ նեանների ֆոնին: Մրառուչ եւ անմոտանայի տղավորություն է: (Ճակասագրի հեղանակն է, որ ֆիլմի ավարտից ինչ անց Ռուսրոյովիչը հեռացվել է կյանքից):

Դեսո հերթը հասավ Սոկուրովի երկրորդ ֆիլմին՝ վերջին ավարտված խաղաղական աշխատանքին՝ «Ալեքսանդրա»-ին (2007): Դե, լուսակերպեր, թե որքան էի ստատու դրան: Կարողացել է Սոկուրով անել այն, ինչ հաջողվել է Պազոլինիին. երգչուհուն համազոր արդարեւ մեծ դերասանուհու արարել (Մարիա Կալյասը՝ Պազոլինիի «Մեղեք»-ում)՝ Վիետնակայային հավիտելով գլխավոր դերը խաղալու իր նոր ֆիլմում: Միանգամայն սասե, որ գործը գրվել է ինչպես: Գոնե Հայաստանում ետուն ու դժվարին կյանքի միջավայրում, ես առանձնահասուկ արժանիներ չեսսա այդ ֆիլմում, որոնք այնքան հասում էին ռեժիսորին: Ոչինչ չի մնացել մարդկային հոգու դրամազգացությունից ու նրալուսինից ոչ գլխավոր հերոսուհու՝ Ալեքսանդրայի կերպարում, ոչ էլ մյուս հերոսների՝ զինվորների կերպարներում, որոնց մեջ նա զսնում է իր սիրելի թոռանը:

Վիետնակայայի դերակատարումը օտերային դրամ չունի, լուսակերպական լուսակերպարում չէ: Բայց դեռ առաջին հայացից նկատելի են կեղեկանը, որը երբեք չի դատարան «Նրա մի մասնիկը»: Նույնը կատարվել էր Մարի Տյուրյուչիկի հետ հունգարացի հայտնի ռեժիսոր Կարոյ Մակի «Մեր» ֆիլմում, 1970-ին: Վիետնակայայի չի կարողացել իր կերպարն օժտել իրական աղուններով, ռեժիսորն էլ չի կարողացել դերակատարուհուն օգնել լուսակերպարի միագույն երանգավորումը, որը նրա մախկին ֆիլմերին ի նույնպես գործում, իսկ այստեղ ի գորու չէ լուսակերպարում հասցնել լուսակերպի կամ փիլիսոփայության մակարդակի: Զնուտ մարդկային սիրո ու ռազմական մեխանիզմների արժույթի լուսակերպարում այլաբանական հակադրությունները հոգու լարերին չեն դիտարկում: Վիետնակայայի արտադրությունը կեղեկանեց անկարող էր սրի թաթի առաջացնել, նա կարող էր միայն դրամանակել: Երեսակն սասե, ֆիլմի գաղափարն ինձին բարոյախոսական է երեսում, եւ սաս-մայր-հայրենիք հերոսականորեն բարձրացված կերպարը, որ շրջում է զինվորների մեջ, մնում է սխեմատիկ, ինչպես մեր գինվորներն են միակերպ ներկայացված՝ որոնք լուսակ, խելացի, բարեփրս ու սիրունասես ռուս մուծիկներ: Դեփիս է, մանավանդ՝ հակասական եւ անողոր շրջակա կյանքի համեմատ:

Մարգար. ԶԱՎԵՆ ԲՈՅԱՏՅԱՆ

ԵՎԻՐՈՒՅՈՒՄԱՆ ԿԻՐՈՒ

Բրուևո Դյունոն Ֆլանդրիա. Զնվաճվող աշխարհամաս

«... Եվ հիմա մեր ակաճիչն էին հասնում ցախուցիվ արձագանքներ, ծայրերի անհողաբաշխ հնչյուններ, բեկորներ զայրույթի, կրի՛ր՝ ղոկված ինչո՞ւն սաել... այն անխորհակ անտառ հեծից կամ ավելի ծիճ հասակից կամ ուղղակի հարակալող սկզբունից ցանկացած բռնության ու կրի, որ թվում է թափառում է երկուդ դասարկ, անկարգ, աննորմալ ինչո՞ւն այն կամիները, ինչո՞ւն այն մոլորները, որ չունեն այլ ուժ, քան կոյր չեղյալ ցատումը, որ ցնցում է վայրի սարերային այն ամենը, ինչ հանդիպում է ճանապարհին»:

Կլոդ Սիմոն «Ֆլանդրիայի ճանապարհը»

Եթե այսօր ֆրանսիական հեղինակային կինոյում բավական արժանավոր է կինոսերի ֆիլմ երեսույթը – դա ցայտուն օրինակներ են Ֆրանսուա Օզոնի, Անտոն Դեռուբենի, Օլիվյե Ասայասի ֆիլմերը – աղա նրանց կողմից կան նաև սարտիճակ ինտերույն, միայնակ, գրեթե կրգիացած հեղինակներ: Նրանց բարձր մոտ է դասել Բրուևո Դյունոնը: Կինոաշխարհ գալով վավերագրական ֆիլմերով, ռեժիսորն իր առաջին խաղարկային ֆիլմում «Գիտուսի կյանքը» (1997), հանդիսատեսին է առաջարկում հայրենի գյուղի ու նրա բնակիչների ճակատագիրը, ֆիլմ, որ արդեն իսկ սկսվում է հանդիսատեսին ու կինոնկարահանողներին իր մասկերների իմնաստիությունը: Հաջորդ՝ «Մարդկություն» ֆիլմը (1999), եռակի մրցանակակիր դառնալով Կաննի կինոփառատոնում, իսկական սկանդալ է հարուցում, մասնավորապես զգամարդու ու կնոջ լավագույն դերակատարման համար սկսված մրցանակների առիթով, որոնց մարմնավորում են ոչ մորաֆե սիոնալ դերասաններ. այն կրկին հաստատում է այդ նոր հայացքի իմնաստիությունը:

Ֆիլմի գլխավոր հերոսը, հեռանուս մի հանցագործության հետախույզության հայտնվում է մի բարձր դեղերի, դեմոստրի կենտրոնում: Նա ուժաղի հեծնում է, արձանագրում իր բույր ծայր առնող ճակատագրերը, որ ողորդակ են անլուծելի են հաճախ անխախտ հեռավորությունը, որ նրան բաժանում է Երջադատող կյանքից, այն անհրաժեշտ սարածությունն է, որտեղ ծնվում է հայացքը՝ անտուր, չկաղաղարված այլեայլ հոգեբանական-գաղափարական խնայուններով, դաժան «մաքուր» ուղղված առօրյային: Այն չի հուսադրում ու չի հուսալու, չի դասադարձում ու կամ միջոցառում: Գործի իմնությունը, այն ինչ ավանդաբար ընդունված է սեսնել իմնության ներքին՝ ներաշխարհ, հոգեբանական կերակրված, այստեղ հանգեցված է ընդամենը սեսողական օրգանին, ավելի շուտ նրա գործառնությունը՝ հայացքը, որ հերոսին աշխարհին ու Երջադատին կաղող ու նրանից բաժանող միակ գործիքն է: Այստեղ ֆիլմը հայացքի մասնություն է, այն անուղղակի խորհրդածություն է դառնում սեսախցիկի հեծելից աշխարհին նայող՝ կինոնեոսի սերի ու դերի մասին:

Այս առումով հետախույզական է անուս Բրուևո Դյունոնի մուսը կինոաշխարհ: Ինչն է ստիպում արի-ներ ի վեր փիլիսոփայություն դասավանդող ուսուցչին հայտնվել սեսախցիկի հեծնում՝ ստեղծելով ֆիլմեր, որոնք ամեն կարգի սեսական բանաձևումներին դիմադրող իրենց ուժով, սահուն Երջանցելով մային գեղագիտական կաղաղարները՝ արձանում են կարծես հայացքի՝ որդես կյանքի կոչող, ներկայություն սկող եւ յուրազարես արձանագրող գործիքի իմնությունությունը:

«Ոսկե Ժիրան» կինոփառատոնի Երջանակներում երևան կատարած իր այցելության ժամանակ «Ֆլանդրիա» ֆիլմի ցուցադրումից հետո Բրուևո Դյունոնը նեցը՝ ի դասախան հանդիսատեսներից մեկի հարցի. Այո, ինչն է ցանկացել սաել այս ֆիլմով, որն է ձեր ֆիլմի ուղեծրը: Ես երբեք չեմ մասախանել ման հարցերի, որ սխալ հարցեր են: Ինչն է ասում կինոն, ոչինչ, բացի իր գոյության փաստից, ու դրանից ավելին երգել ղեճ է: Կինոն «... համար» է, այն է: Ինձ համար ֆիլմ սկանդալ բնական ժես է, նույնալ բնական, ինչո՞ւն լինել, Երջան: Կարծում եմ՝ հենց դա էլ փնտրել են կինոյում՝ ներկայության այդ ուժը՝ չնիցնողավորված, իմնաբուխ, որ կարի չունի խոր

հրաշնությունների կամ ինստելեկտալ գլուխկոտրուկների:

Միեւնույն «մաքուր» հայացքով է աշխարհին նայում «Ֆլանդրիան»՝ Բրուևո Դյունոնի հաջորդ ֆիլմը, որ հերթական մրցանակը բերեց Կաննի կինոփառատոնում՝ արժանանալով ժյուրիի «Գրան ֲրի» մրցանակին:

«Ֆլանդրիան» ֆիլմ է ներքին աշխարհամասի մասին. Ֆլանդրիան՝ սեղանի Ֆրանսիայի հյուսիսում բեկգիական սահմանի մոտ, այստեղ ոչ միայն նեանավորվում է վայրի ներքին ընկալումը, այլև գործող հերոսների դիմագիծն ու ներքին աշխարհագրությունը: Այստեղից է թերես դասկերների, դեկորի հյուսվածային խնայությունը: Տեսքը ծայրահեղորեն մերկ է, հերոսները գուրկ են հոգեբանությունից, մեզ ընդամենը սկսված է հեծել միգամած մոխրականաչ արտավայրերի ու ծխացող կոսուների ֆոնի վրա՝ մի խումբ երեսասարդ ֆեմերների ժլաս հարցուդասախաններին ու դիմախաղերին, եւ առաջին իսկ հայացքից դարձ է դառնում դեկորի ու հերոսների ներքին աշխարհագրության սարտիճակ սեռաձուլը: Անմկած ու Երջանակ վերահասեսելի Ֆլանդրիան, որան ներքին եզերվ է, այնքան էլ Բարբե է՝ իր չկախարդող լուրջությամբ: «Այստեղ գոմարի մեջ Ֆլանդրիան է Երջան», նույն է Բրուևո Դյունոնը՝ անդրադառնալով ֆիլմի առաջին սեսարաններից մեկին:

Ֆիլմի դիմադիվ-եմոցիոնալ առանցքը դասերազմն է. դասերազմը որդես սարեր, որդես ներքին անհրաժեշտություն: Եր ֆիլմի սկզբում երկ ընկերները զգայական խանդավառությամբ դայուսակները թափախարելով գնում են դասերազմ, դիտող մեքում հարց անգամ չի առաջանում՝ ո՞ր դասերազմի մասին է խոսքը եւ որտեղ: Պասերազմը՝ որդես զարկերակ, որտեղ իրար են փնտրում ու հավասարակշռվում գանկությունը եւ ասելությունը, դասկանելությունը եւ ընդկզումը, ներ

դասակությունն ու Խոսքը: Ֆիլմում խոսքեր չկան, սեքսը ներքին է: Ինչո՞ւն խոսել այսօր - եւ ինչո՞ւն - բռնության կամ դասերազմի մասին, եր Երջանասեսախան լրասկությունը, մասնուր, իսկ առաջին հերթին՝ համաաշխարհային կինոն հեղեղված են արյունային սեսարաններով: Այս հարցին, որ համախ հնչեց փառատոնի օրերին, Բրուևո Դյունոնի դասախանը միանեանակ է: Եթե այսօր այդան չարչկված են դասերազմական, մահվան եւ արյան սեսարանները, աղա խոսել ավելի շուտ արյան գոծիկի Երջանցելով մասին է, քան իսկաղես բռնությունը Երաքերելու փորձի:

Պասերազմը որան բնազ է, այնքան էլ ներքին անհրաժեշտություն: Յուրախանյուր ցանկություն, իրձ արդեն իսկ դասերազմ է: «Աշխարհի ամենամեծ դասերազմները, նույն է Դյունոնը, մղվել են հանուն սիրո»: Յուրախանյուր զգացմում անհասարակ արդեն իսկ ներքին դասերազմ է, որ ձգսում է իմնաարտախան, հավասարակշռությունը վերահասեսելուն: Այս դեղում դասերազմը այն անվերացանայի դայարն է՝ արտախ ու ներքին, որ հերոսը մղում է չնվաճվող աշխարհամասի համար: Որան անընդգրկելի ու չսկող է Ֆլանդրիայի մոխրականաչ բնակարը, նույնալ չնվաճվող եւ անծայրածիր է Բարբի մարմինը: Պասերազմի եւ աշխարհի կանացի սկզբի այս նույնացումը բացառիկ գեղեցկությամբ ի հայտ է գալիս ֆիլմի ինչիմ սեսարաններում: Գեսարտական է այս առումով զուգահեռը ֆրանսիական ժամանակակից արձակի ամենախոսուր հեղինակներից մեկի՝ Նոբելյան մրցանակակիր Կլոդ Սիմոնի սեղեզագործության, մասնավորապես «Ֆլանդրիայի ճանապարհը» վեղի հեծ: Այլեայլ սարեր ֆիլմում հաստատում են այդ առնչությունը:

Պասերազմը՝ որդես սկզբ եւ որդես անհրաժեշտություն: Հասնելով իրենց գոյության ծայրակեծին - Բարբե՝ իր իսկ մարմնի մեջ իղացած կյանքը սղանելով, Դեմեստերը՝ արյան մոլուցի մեջ, իր բույր մահ սիոնելով - հերոսները դառնում են իրենք իրենց, Երջանը փակված է: «Ես Իեզ սիրում եմ», որը ֆիլմը այն ֆիլիկական ժամանակն է, այն «Պասերազմը», որում դիտի կայանա այդ ռեղիկը:

Պասերազմը՝ որդես սկզբ եւ որդես անհրաժեշտություն: Հասնելով իրենց գոյության ծայրակեծին - Բարբե՝ իր իսկ մարմնի մեջ իղացած կյանքը սղանելով, Դեմեստերը՝ արյան մոլուցի մեջ, իր բույր մահ սիոնելով - հերոսները դառնում են իրենք իրենց, Երջանը փակված է: «Ես Իեզ սիրում եմ», որը ֆիլմը այն ֆիլիկական ժամանակն է, այն «Պասերազմը», որում դիտի կայանա այդ ռեղիկը:

Պասերազմը՝ որդես սկզբ եւ որդես անհրաժեշտություն: Հասնելով իրենց գոյության ծայրակեծին - Բարբե՝ իր իսկ մարմնի մեջ իղացած կյանքը սղանելով, Դեմեստերը՝ արյան մոլուցի մեջ, իր բույր մահ սիոնելով - հերոսները դառնում են իրենք իրենց, Երջանը փակված է: «Ես Իեզ սիրում եմ», որը ֆիլմը այն ֆիլիկական ժամանակն է, այն «Պասերազմը», որում դիտի կայանա այդ ռեղիկը:

«Եվրոնյուզում» մեր վառատոնն ավելի քան գունեղ էր

«Ոսկե Ժիրան» կինոփառատոնը լուսաբանելու էին եկել սարբեր երկրների հեղինակավոր լրասկալիցոններ, որոնց թվում էր 7 լեզուներով հեռարձակվող «Եվրոնյուզ» հեռուստաընկերությունը: Փառատոնի փակումից հետո, մի քանի օր Երջանակ ցուցադրվեց մոտ 15 որդես սեղուրյաձք սեսայուր, որում հնչող սեքսը ներկայացնում են սերես:

Հայաստանում հուլիսի 9-14-ը սեղի ունեցավ «Ոսկե Ժիրան» կինոփառատոնը: Անվանումը դասախան չէ. Ժիրանը Հանրապետության խորհրդանիշն է: Այդ հյուսիսը եւ ընթիւ մրգի համն անհնար է վերահարել Հայաստանից դուրս: Հայոց արտաների հանդերձանը հիեցցնում է հասուն Ժիրանի գույնը: Ժիրանի արժեքը չափազանց մեծ է: Ժիրաններու փայտից է դասախանվում ազգային փողային նվագարան դուրալը: Եթե անունն անհայտ է, աղա հնչողությունը հայտնի է: Նեանավոր «Գլադիատոր» ֆիլմում նախերգանքը եւ գլխավոր թեման կատարվում են դուրալով:

Փառատոնի բացման արարողության ժամանակ ցուցադրվեց Տավիանի եղբայրների վերջին ֆիլմը: Կազմակերպիչներն այս սարի նդասակաղովել էին ցուցադրել լավագույն ֆիլմերը բացօթյա դայաններում: Համափառատոնային ծրագիրն այն էր ընկնում լայն ընդգրկմամբ: Դա հասկաղես նկատելի էր այն սեղեզագործություններից, որոնք ընդգրկված էին գլխավոր մրցուկում: Եեքսը դրված էր հեղինակային կինոյի եւ ոչ թե հոլիվուդյան «ծանր ումբերի» վրա

«Փառատոնի նդասակը նախ եւ առաջ Հայաստանի կինեմասոգրաֆիկ ծառայել է, քանի որ նա խթանում է ինչո՞ւն արտադրական կարողությունների աճը, այնո՞ւն էլ սեղեզագործական վերելքը», ասում է փառատոնի ղեկավարը:

Իրանական կինեմասոգրաֆը այս սարի ներկայացնում է Տաֆար Փանահին: Նա երեսայան հանրությանը ներկայացրեց իր «հաղից դուրս» աշխատանքը: Խորհուրդ էր սկսված բեմադրիչին հրավիրել երեսան: Այդ մասին դասեսնոդես հայասարել էին Իրանի իեխանությունները: Այդուհանդերձ Տաֆար Փանահին ներկա էր կինոհամաժողովին: «Եթե նայում է կողմից, կարելի է մասեղ, թե կինեմասոգրաֆի Իրանում սկզբունորեն անկարող է գոյություն ունեցել: Բայց եր հայտնվում է ներսում, դոմ այսո՞ւն թե այնո՞ւն սկսում էր երկար-բարակ զբաղվել, փող փնտրել ու գործ անել բոլոր խոչընդոսներին հակառակ», ասում է նա:

Ոչ մական զեր ընդունեցին մեկ ուրիշ հայտնի բեմադրիչի՝ Բրուևո Դյունոնի: «Ես գալիս եմ Հայաստան, որի հեծ ունեն խորհրդավոր կաղես: Այդ երկիրն ինձ համակում է ամբողջությամբ: Կինոն նույն բանն է, հնարավորություն է սալիս դիղել ուրիշին: Մեք այդոյսով սոկում ենք դաղաղանել մեր իմնությունը, եւ դա հրաալի է», ասում է նա:

Դյունոնը երեսան է եկել իր «Ֆլանդրիա» ֆիլմով: Դա հակադասերազմական զավեցախաղ է, սյուժեով եւ ոձով բնավ ման չէ Մայլ Չիմիոյի նեանավոր «Եղբերուների որսորդին»: Բրուևո Դյունոնի ժաղակեցը այն է ընկնում նույնիսկ էլ ավելի հասակ դաթեկի ուղղվածությամբ: «Ֆլանդրիան» արդեն արժանացել է Կաննի նեանակալի մրցանակներից ժյուրիի մրցանակին: Երեսանի «Ոսկե Ժիրան» փառատոնում կինոնկարն սացավ հասակ մրցանակ: Իսկ մեծ մրցանակի՝ «Ոսկե Ժիրանի» դիղումը սղազրված էր հասակ թղթի վրա, որի սեղեզագործան նույնալն հին է, որան փառատոնի կազմակերպիչ երկիր: Այդ թղթի դասախան համար օգագործվել է Ժիրաններու փայտ: Փառատոնի ամենահեղինակավոր մրցանակը Երջանցելով ավստրիացի կինեմասոգրաֆիս Ուրիս Չայլի «Ներունում-արտախանում» կինոնկարին:

***

Այս սարվա «Ոսկե Ժիրան» փառատոնի հերոսը դարձավ Վարդան Հովհաննիսյանը: Նա անմնական ավարը 4 մրցանակ է, որոնք Երջանցելով «Մարկային դասնություն դասերազմի եւ խաղաղության օրերից» ժաղակեցին: Վարդանին դրաքեսիոնալ հեռուստալրագողներն անվանում են «Ֆիլանսաս» (անգլերեն՝ «ֆիլանս» - «ագաթ թույլ»): Աղբյակեղեղ սեքսաղայի ուրունն է, որը, որդես կանոն, սղաաում է՝ դասերազմի ճանաղարհներին: Նա ժաղակեցը գնում էին արեանուցի թղթակիցները, որոնք ոչ միեք կարող էին հասնել հակամարտության տղիկեծուն: Հովհաննիսյանի ֆիլմը նկարված է Ղարաղային, արդեն մոռացված դասերազմին: Բայց դրան մասնակցած մարդիկ հիեում են այն: Նրանց եւ նրանց երեխաների մասին է Վարդանի ժաղակեցը: Ֆիլմում իմ առաջարդած հարցը վերաբերում է գլխավորին՝ հնարավոր է արդյո՞ մարդ մնալ դասերազմում», ասում է Վարդան Հովհաննիսյանը: «Պասերազմներ եղել են, կան եւ, իհարկե, էլի կինոն: Բայց ինձ հեքարտում է ամենաալանը՝ դասերազմում եղ կա՞ արդյո՞ մարդակաղության համար», ասում է նա:

***

Կան հայկական ազգանունով բեմադրիչներ, որոնք աշխատում են ֆրանսիական, կանադական, ամերիկյան կինոյում: Նեանավոր գրող Վիլյամ Սարյանը գրում էր անգլերեն, բայց ամբողջ կյանքում իրեն համարում էր հայկական գրական դիղող ներկայացուցիչ: Փառատոնի ծրագրում կային Ֆրանսիայի ու Կանադայի բեմադրիչների ֆիլմեր:

Հայկական դիղողը հարատեում է: Դա հասկաղես զգալի է, եր դիտում ես Սիլայել Վաթնյանի գործերը: Ամերիկահայ լրագող Վաղյա Կարաղեսյանի համար գոյություն չունեն ոչ աշխարհագրական, ոչ էլ սոցիալական սահմաններ: Նա ուժեղ կողմն այն է, որ ինքը գոյություն ունի կաղարում ու խոսում է իր հերոսների հեծ: «Տեղաաղանությունը ոչ միայն զոհված հայերն են, այլև մեք, որ չկարողացանք օգնել նրանց: Այս իմաստով բոլորս ցեղաաղանության զոհեր ենք», ասում է նա: Թեեւ ժաղակեցը դասում է դժոճակ իրադարձությունների մասին, ինքը՝ Կաղար ասում է, որ գաղով երեսան ինքն ասես լիցավորվել է դրական էներգիայով, լավասեսությամբ, եր դիտել է Հայաստանի մայրաաղաղը, հանդիղել նա բնակիչների հեծ: Եվ այդ զգացումը Կաղարի հեծ կմնա անհավեծ:

«Ես ցնցված էի, եր համերգի գաղով սեսա սասնիցաղայն դեռահասներին, որոնք հիանալի գիեծին դասնությունը, հասկանում էին, թե ինչ է ցեղաաղանությունը, ոչ միայն հայերին, այլև այն, ինչ այսօր սեսնում ենք Դաթնորում: Ես նրանց հարցրի, թե որտեղից են այդան լավասեսույակ. չէ որ այդ մասին չեն գրում գրեում: Նրանք դասախանեցին, որ այդ մասին իմացել են ֆիլմում եղյալ ունեցած խմբի երգերից», ասում է Կաղարը:

«Ոսկե Ժիրան» փառատոնն ամփոփեց բոլոր, այսո՞ւն կղչված, նախմական արյունները: Դեռ Երջան անեղիներ կան: Բայց արդեն իսկ Երջան էր ավան: Այդ ողով մասնակիցներն ու հյուսերը հրաժեշտ սղեցին համաժողովին: Պասատեսց ԴԵՏՐՈՍ ԵՐԵՎԱՆԷ

«Ոսկե ծիրան», սքանչելի դրամա

ՕԼԳԱ ԵՆՐՎՈՒՄ
«Անչեխիյ Մանկս-Պեսերբուրգ»

Երևանում կամ աշխարհառաջակ կոնյակի և ծիրան: Իսկ հիմա կա նաև նոր բրենդ՝ «Ոսկե ծիրան» կինոփառասուն: Այս արհեստը անցկացվեց չորրորդ անգամ:

Հիաստանչ հեռուստա

Երևանի համահայտ Կենտրոնում արվեստի հուսալից փորձերի ֆուսբոլի դասի մեծությամբ փողոցային ռուսական, նկարչներից մեկը վաճառում է փայտից հնձորեն սազված բթեր: Դրան մոտ ճանաչող սանտիմոս բարձրություն ունեն: Կարելի է դնել սեղանին, կարելի է դասից կախել: Կարելի է դրանց վրա ակնոց հարմարեցնել: Քթերը հիմնականում հայկական են: Մեծ Մկրչյանի, Անոն Բարաբադյանի, Արամ Խաչատրյանի... Կա նաև ժերար Դրոյաթիոյի բավական «թթեւտիլի» ֆիլմ: Ինչպես սասց ֆթերի հեղինակը, դրանք ամենից հաճույնով գնում են հենց ռուսաստանցի զբոսաբեկիչները: Կարծում են, չարժե զարմանալ: չէ որ Գոգոլը... Իսկ եթե լուրջ խոսենք, ապա, կարծում են, ամենից հասկանալի է, թե ինչն է կաղում Ռուսաստանն ու Հայաստանը: Ավանդ, այդ հիաստանչ փոխիլ երկիրը հեռու է, եւ մեր մեծ մասն անչափ ինչ բան գիտի նրա մասին:

Բայց վերադառնալ կինոյին: «Ոսկե ծիրան» իսկական միջազգային փառասուն է եւ ոչ թե միջհայկական սուուգաստ: «Լենֆիլմի» վասակավոր հնչյունային օմբրասոններից մեկը՝ այժմ արդեն հանգուցյալ Երոարդ Վանուսը (աշխատել է Կոզիմեյի, Ավերբախի, Ասանովայի, Պանֆիլովի եւ այլոց հետ), երեսուն տարի առաջ հայ ժողովրդի եւ նրա մակույթի վերաբերյալ ինձ դասախոսություն կարդալիս ասում էր, որ կինեմասոգրաֆն իր ազգի կոչուը չէ, որ նա մյուսներից տարբերվում է նախ եւ առաջ այրուբենի, ճարտարապետության եւ երաժշտության հանդեպ իր սիրով: Ես, իհարկե, չէի համարձակվում վիճել: Բայց եկե՛ք այդ մասին խոսենք այն ժամանակ, երբ կինոարվեստը կլինի ոչ թե հարյուր, այլ գունե հինգ հարյուր տարեկան: Հայերը գործ ունեն հավերժության հետ եւ երբեք չեն զատվում: Նրանք արդեն ունեն «Արասի» (գլխավոր դերում Շառլ Ազնաւուրն է) հեղինակ Ասոն Եգոյանին: Խաղարկային կինոյի այդ հոչակավոր բեմադրիչն աղում է Կանադայում եւ «Ոսկե ծիրանի» նախագահն է: Կա նաև նույն համաշխարհային փառասունային ընկերակցության կողմից հարգված վավերագրող Հարություն Խաչատրյանը, հենց նա մտադրեցավ ու կազմակերպեց փառասունը սցենարիս Միխայել Սասնոյցյանի եւ կինոնկարչու Սոսաննա Հարությունյանի հետ: Ինչո՞ւ: Չէ որ զաս ուրի հոգսեր կան, իսկ հայկական կինոն դեռ թեթեւ է նորովի վերակառուցվի: Ռուսներն ամեն երկիր թեթեւ է ունենա միջազգային կինոփառասուն: Իսկական: Խաղարկային եւ ոչ խաղարկային ֆիլմերի մրցույթներով, ազգային մրցույթով (այստեղ դա «Հայկական համայնադասկեր» է), հեռահայաց ցուցադրություններով, հասուկ իրադարձություններով, վարդեսության դասընթացներով եւ այլն:

Ռուսաստանում կինոփառասունային զարժումը վերջին տարիներին ակնհայտ ճգնաժամ է աղում: Մինչդեռ «Ոսկե ծիրանը» երկու տարի առաջ Մոսկվայի միջազգային կինոփառասունի նախագահ Նիկիտա Միխայլովիցն ցնցեց իր, եթե կարելի է այսուրեք արտաստանել, «գրոյական» բյուջեով: Այս տարի մրցույթումը սկսեց 50 մլն դրամ (մոտավորապես 145 հազար դոլար) խաղարկային եւ ոչ խաղարկային մրցույթների 24 եւ դարձյալ միջազգային «Հայկական համայնադասկերի» 23

ֆիլմերի համար: Փառասունը ներկայացրեց ընդամենը մոտ 150 ֆիլմ: Համեմատել Մոսկվայի փառասունի 90 մլն ռուբլու հետ (170 ֆիլմ, որից 20-ը՝ մրցույթային): Եթե անհասկանալի է, կողարգարանեմ. յուրաքանչյուր կինոժառանգը զաս թանկ է նսում (սեղափոխություն, աղափոխություն եւ այլն), եթե ֆիլմը մրցույթային է, ապա ենթացողում է դրա հեղինակի կամ հեղինակների ժամանումը: Բացի դրանից, յուրաքանչյուր մրցույթ ունի առանձին ժյուրի: Մի խոսքով, «Ոսկե ծիրանը» ծաղկում է թե մրցույթային, եւ թե հովանավորների (երկրորդ տարին անընդմեջ գլխավոր հովանավորը «Վիվասել» ընկերությունն է. այս տարի առաջին անգամ կային նաև դրամական մրցանակներ) համերաժշտության շնորհիվ: Բայց գլխավորն այն է, որ այստեղ աշխատում են ոչ թե հանուն սեփական բանկային հաշվի, այլ միանգամայն ուրիշ հետաքրքրություն: Եվ տարբերակ «Ծիրան» ավելի է հասունանում, ավելացնելով ծաղերի եւ հյուրերի թիվը: Եվ գլխավորն այն է, որ արդեն դառնում է տարածաբանական կինոարտադրության խթանիչը:

Փառասունի (Հարավային Կորեա) փառասունի եւ «Ոսկե ծիրանի» միջեւ: Այդուհանդի երեսունի միջոցով կաղվեցին առավել դասական եւ առաջավոր եվրոպական եւ առավել հեռավոր ու զարգացած Ասիան: Դա նշանակում է ծրագրերի, նախագծերի փոխանակում, փոխադարձ խորհրդասկական օգնություն, «Բեմադրիչներ առաջ սահմանների» ծրագրի գործունեության զարգացում: Ինչո՞ւ. եւ այս ամենը երկար-բարակ դասունում: Ռուսներն ընթերցողը կարծում է, թե կինոփառասունը դարձադառնալ ֆիլմերի ցուցադրություն է, մրցանակների շնորհում, «կարմիր ուղեգր» եւ ասուրերի զգեստների եւ երկույթների նկարագրություններ: Մեր մեջ «սոնի» հենց այդուհանդի դասկեր են ստեղծել հեռուստատեսությունն ու մամուլը: Ավանդ, դա կաղ չունի փառասունի իրական փառափառություն հետ, եթե նման բան, իհարկե, գոյություն ունի: Իսկ ռուսաստանյան «փառափառ» կինոհամաժողովները կարելի է հասկանալ մեկ ձեռքի մասերի վրա:

Ասարբերներ չկան

Ամբողջ աշխարհը համերաժի է հայերի հետ: «Ոսկե ծիրանի» բացման ժամանակ ցուցադրվեց Տավադի եղբայրների «Արսույների ազարակը» ֆիլմը, որը ջերմորեն էր ընդունվել Բեռլին 2007-ում: Տավադիների ընթացիկում անցյալում աշխատել էր սենսուսի Մելամյան: 1915 թ. վերադարձի վերաբերյալ նրա դասունություններին եղբայրները երկար ժամանակ չէին հավաստել: Բայց զաս տարիներ անց, կարաղվ իսաղացի գրականագետ եւ թարգմանչուհի Անտոնիա Արսույի (ծագումով հայ) գիրը, «Մուստիկի ֆաշիզմը վերադարձ» եղբայրները որոշել էին ֆիլմ նկարահանել: Տիկին Արսույը, դրոյաթեր Գրաղիա Վոլոյին եւ նշանավոր դերասան Չեկի Կարին («Նրան անվանում էին Նիկիտա», «Դոբերման», «Ոսկե աչք» եւ այլն) կինոնկարը ներկայացրին դաիլիճի ծափողոցյանների ներքո: Պեսե է ենթացրել, որ Տավադի եղբայրները լավ են դասկերացում ներկայիս կինոարտանը, որի զգալի մասը հաղվ թե իմանա նույնիսկ Ազնաւուրի հայ լինելը: Ասեմ մակույթային կողմ էլ, կարծում են, այնուամենայնիվ ուրիշ է: Կարող եմ սխաղվել, բայց իսաղացիների համար ինձ Հոռնը դասունություն է եւ զբոսաբեկություն, իսկ հայերի համար 2000 տարվա դասունությունը նման է երեկվա դեղիներին, էլ չեմ խոսում ցեղասպանության մասին: Ուսի Տավադիների ֆիլմը, իմ կարծիքով, դասկերագրային է, թեեւ սիրո եւ դավաճանության միանգամայն անկեղծ դասունություն է ժողովրդի ողբերգության ֆոնի վրա: Թուրքերն ու հայերը խաղաղ հարեաններ էին, բայց մի անգամ երկիր վրա տեղը չբավականացրեց, եւ բառապահորեն սղանը սկսվեց: Կան ցնցող դրվագներ. ամոսուն կրկնված գուրվը նեցված է կնոջ ծնկների վրա, դիակների բլուր, հաղածվող կանանց եւ երեխաների տաղաղաններ. հանդիսականների նյարդերն իրով լարվում են: Հասկանալի է, որ բուն թեման այն երկրում գլխավորն է, մանավանդ դասականների «շուրթերին», որոնց ձայնն անհնար է անստել:

Նշանավոր անձինք
Իսկ Չեկի Կարինը հասուկ մոտեցավ ասելու, որ ինձ Սոկուրովի ֆիլմերի երկրաղուն է: Ի դեղ, դարգվեց, որ ֆրանսիացի դերասանը ծնվել է Թուրքիայում: Վերջերս երգի կարիերա է սկսել, սկավառակի փաթեթի վրա ինձ որոմանիլ տես ունի. բոքիկ նստած է ճամոյուկի վրա, ավագների մեջ: Երգում է 3 լեզվով, մասնավորաղեն Գարսիա Լորկայի խոսերով, զս ուում՝ զաս հաճելի ձայնով: Միայն Չեկի Կարինն չէր, որ այս տարի ճաշակեց փառասունի բացման ժամանակ Երևանի արեղիսկոդոսի օրհնած ծիրանները (ի դեղ, նա Տիրոցից անձեւ խնդրեց բերի համար, եւ արդեն 5 օր անց երկինը դասուկեց. փակման արարողության ժամանակ հյուրերին ռուսափոյթ սկեցին մոմլաթե թափանցիկ թիկնոցներ): Դարձյալ կնեւ միայն նրանց, ու ամոսները հայտնի են յուրաքանչյուր կինոսիրողի: Եկել էին իրանցի Ձաֆար Փանահին (նրա «Խաղից դուստը» մեծ մրցանակ ստացավ Բեռլին 2006-ում), ֆրանսիացի Լեո Կարաղը՝ Կասյա Գուրբաղի հետ (նրանց երեխան հմայիլ է՝ ի տարբերություն հոր, որն անընդհատ մոաղ էր. գուրց այն դասճաղով, որ շոգ եղանակին ծաղկի սաղլակ կրում էր մեղի վրա, կամ էլ Ռուսաստանի այցաղիը լիվ ձեւակերպված չլինելու դասճաղով): Տեղի ունեցավ նրա 3 ֆիլմերի հետաղայաց ցուցադրություն, իսկ ինձ վարդեսության դասեր սկեց), ֆրանսիացի Բրունո Դյունոն (մրցույթին մասնակցած նրա «Ֆլանդրիա» ֆիլմը արժանացավ դիոլոմի: Մամլո ասուկիսում խոսուկանեց, որ Հայաստանի հարերը սղիղեցին նորովի նայել կինոարվեստին), կորեացի Լի Չան-Դոնը (զասերը կիլեւն նրա «Օաղիսը»):

Եկել էր նաև Անդրեյ Չվայնգիցելը իր «Արսափում» ֆիլմով, որը ցուցադրվեց փառասունի փակման ժամանակ: Նա անցկացրեց մամլո ասուկիս եւ հանդիղում հանդիսականների հետ: Ավանդ, անչափ հիասթափեցրեց թե՛ իր կինոնկարով, եւ թե՛ իր անձով: Ի դեղ, աշնանը ֆիլմը կլինի վարժություն. դասեցե՛ք ինձնեղ:

Տարածաբանը նախ եւ առաջ Կովկասն է (այդ թվում Ռուսաստանը) եւ Հայաստանի մերձավոր հարեաններ Վրաստանը, Թուրքիան, Իրանը, նաև Աֆղանստանը: Ավելի հեռուում այն ներաղում է Միջին Ասիան, Եգիպտոսը, Լիբանանը: Մյուս կողմից, դա Հարավային Եվրոպան է (Ռումինիա, Բալկանյան մրեսություններ): Ամեն երկիր ձգում է կինոյով հասնել ինձնաբանային: Բայց փոքր կինեմասոգրաֆիաներն ի վիճակի չեն գոյատեւել, ելը մեկն է՝ համատեղ արտադանը: Երեսունում առաջին անգամ տեղի ունեցավ համատեղ կինոարտադանի տարածաբանային համաժողով: Այսուհետեւ թեմադրիչներն ու դրոյաթերները կարող են ներկայացնել իրենց մտաղացումները, որոթեղի զսնեն միմյանց ու ֆինանսավորվեն: Նախաձեռնությունը դասկվեց կազմակերպիչների համար «Շմեցուցիչ» հաղողոլայանը: Կովկասի տարածաբանը հետադրում է դրոյաթերներին. ավելի հարմար է տեղական «կիզակեւսում ընդլայնվելով» գործընկերներ փոսրել, հան մեկնել ասեմը Եվրոպա եւ այնտեղ կորչել կինոբոքիցեղի հայտնի շնաձկների ֆոնի վրա: Աֆղանստանից, Հայաստանից, Ադրբեջանից (ներկայացված է ֆրանսիացի դրոյաթերով), Վրաստանից, Իրանից, Դղզստանից, Ռուսաստանից, Մերքիայից եւ Թուրքիայից համաժողովի հասցեղով ստացվեց երեսուն նախագիծ, որոնցից միջազգային փորձագետներն ընտրեցին տասներկուը: Մի զարմ նախագեղեր իրով աղակույթություն ստացան: Բայց սա էլ ամենը չէ: Անցյալ ձեռն Ռոսերդանում «Եոյակ դաշին» սոսրաղվեց Ռոսերդանի կինոսուղաթեսի,

Երկնից 7 ծիրան ընկավ (կրճատումներով)

Բոլորն անհամբեր սղատում են փառասունի բացմանը. չէ՞ որ այսօր օծվելու է հյուրեղ ու հյուրեղ, համեր ու համեր հայկական ծիրանը: Փոխերն իրենց ծնողների հետ եկել են դիտելու բացումը եւ ես մտածում եմ՝ ի՞նչ լավ է, որ առ այսօր օրեւ փառասունի բացմանը չէի մասնակցել: Ուրեմն, այս աղումով Երևանում իմ բախը բացվեց: Ժամը ուղիղ 22-ին Վիզեն Չաղդանյանի եղյուղով սկսվում է փառասունը եւ ես աշխատում եմ կենտրոնանալ, որովհետեւ դժվարանում եմ Հայաստանի հայերենը հասկանալ: Բայց չի ստացվում, որովհետեւ հայացնա անընդհատ բեւեղվում է մնջախաղի արտաստանի վրա: Վիզեն Չաղդանյանի կարծ եղյուղին հաղողոլում է Նավասարդ ար. Կոյանի եղյուղն ու բեւ է բարձրանում սր.Սարգիս եկեղեցու երգչախումբը: Այսուհանդի սկսվում է Հայաստանի աղատեղական ծիրանի օծումը: Կասարվում են զարականներ, ու հանկարծ ինձ հայտնաբերում են նրանց ձայնակցելիս: Հուղվում եմ, չեմ կարողանում կողմնորոշվել լուսանկարել, տեսաղրել, թե՛ նստել ու լսել երգչախումբի կասարումները: Եարականներն այնտան գեղեցիկ են, որ չեմ ուղում ավաղսվի այս հանդեսը: Ռոտ ժամանակ անց զարականներն իրենց տեղն են գիղում «Հայր մերին»:

Օծված ծիրանները բաժանելու ժամանակ տարվում են ծիրան ձեռք բերելու մտաղուղայանը, բայց չեմ կարողանում բաժանողներին հասնել: Անկարողության հիասթափությունը սղիղում է ու զարդարություն կենտրոնացնել բեմի վրա: Հանդիսատեսը հիղացումով է լսում դրոյաթիկահար Գուրգեն Դարաղյանին, իսկ ես փեւաղղվում եմ, գլխի չընկնելով, ուժգնացող համեր է դա, թե՛ դրոյաթիկ հնչյուններից:

Մի ինչ մտած, բավականին հուղված ու զարմացած եղյուղում եմ դեղի հյուրերին «Երևան» ռեստորան տանող ավաղուր: Ծիրան, դրոյաթիկ, ցանկուղայան ծաղ՝ փառասունի բացում, որի վրա իրենց կնիւն են թողել հայկական ավանդույթները: Տղաղուրություն է ստեղծվում, թե սա իմ գիտակուղայան մեղ տղաղղված ամենաիմնաղի փառասունն է: Բարձրանում եմ ավաղուր: Այն զարժվում է, իսկ ես սղատում եմ, թե երբ են բեւ բարձրանալու ինձ համար գեղեղվա ասղեր դարձած մնջախաղի արտաստանը:

ՍԻՐԻԼ ՉԵՐՍԵՆ
«Աղու» զարաթեր, Պոլիս

Երկու Կորեաները ստորագրեցին խաղաղության դաշմանագիր

Հարավային Կորեայի նախագահ Ռո Մու Գեոնը եւ ԿԺԴԴ ղեկավար Կիմ Զոն Իրը երեկ Փենյանում ստորագրել են խաղաղության եւ սենսական համագործակցության զարգացման համաձայնագրի մասին: Ֆրանսիայի Կորեոլոգի Դեյվիդ Բոլոնը ասել է, որ փաստաթղթով նախատեսվում է Կորեական թերակղզուց արեւմուտք Դեյվիդ Բոլոնը ասել է «խաղաղ գոտի» եւ կանխել երկու ղեկավարների զինված բախումները այսպես կոչված Դաշմանագրի սահմանագրից զրկելու փորձերը:

1950-1953 թվականների Կորեական պատերազմի ավարտից հետո ԱՄԿ-ի հաստատված այդ գիծը չի ճանաչվել Փենյանի կողմից:

Երկու Կորեաների ղեկավարները նաեւ հավաստել են ԿԺԴԴ միջուկային ծրագրի վերջ դնելու իրենց մտադրությունը: Նախօրեին Դաշմանագրի Կորեաները մարտավարվել էր մինչեւ սարեվերջ լինված գաղտնագրելու եւ Կորեայի հանրապետության միջուկային օբյեկտները:

«Ֆիզատ» թերթը հիշեցնում է, որ փետրվարի 13-ին ԶԺԳ-ի, Հարավային Կորեայի, ԱՄՆ-ի, Ճապոնիայի եւ Ռուսաստանի հետ ԿԺԴԴ-ի ստորագրած դաշմանագրի համաձայն,

Կորեական կողմից հետո հարավկորեական ղեկավարությունը վերադարձել է Սեուլ:

Չնայած խաղաղության դաշմանագրի ստորագրմանը, երկու Կորեաները դաշմանակցության դեմ դաշմանակցության մեջ են: Այս վիճակին վերջ դնելու համար անհրաժեշտ են նաեւ ԱՄՆ-ի եւ ԶԺԴ-ի ստորագրությունները:

«Տամաս»-«Փաթի» բախումներ Լիբանանի լիազորության մի ճամբարում

Սայդա Բաղաբի մոտ գտնվող «Միա-Միա» լիազորության գաղթականները երեկ գիշեր երեք ժամ ունեցել «Տամաս» արմատական շարժման եւ «Փաթի» խմբավորման ակտիվիստների բախումներ:

«Ալ Ջազիրա» արբանյակային հեռուստատեսային հաղորդման համաձայն, հակամարտության ժամանակ ղեկավարվել է, բայց կողմերն արդեն կորստանք են կրում: Չի բացառվում, որ բախումները սարսափելի Լիբանանի լիազորության մյուս ճամբարներում:

Այս սարսափ ամառը Գազայում եւ Այրիտորանում «Տամասի» եւ «Փաթի» հարձակումների վաթսրացումը անդադարեցրել է:

Քիրմայում ձերբակալվել է ՄԱԿ-ի աշխատակցուհի

Մյանմայի (Քիրմա) մայրաքաղաք Յանգոնում ձերբակալվել է ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի մի հաստիքային աշխատակցուհի: Այդ մասին Ռոյթեր գործակալության թղթակցին երեկ հայտնել է ՄԱԿ-ի գլխավոր ֆարսուղարի մամլո ֆարսուղար Միշել Մոնտաուրը:

Աշխատակցուհին ձերբակալվել է Ըվեյազոն քաղաքի քաղաքացիական ծառայության ղեկավար Գան Ըվեյի եւ ընդդիմության առաջնորդ Աուն Սան Սու Զոյի հետ: Ձերբակալությունը տեղի է ունեցել Դամբարիի մեկուկես ցամաքում:

«Ազգ» արդեն գրել է, որ Քիրմայում զանգվածային դժգոհության ժամանակ Վառնիի գնդի հնգամյա զինվորները Ըվեյազոնում է: Անցյալ երեքշաբթի Յանգոնում բողոքական վանականների գլխավորությամբ 100-հազարանոց ցույցի անցկացումից հետո իշխանությունները դիմեցին բռնարարների: Ձերբակալվեցին եւ կասեցվեցին երեքստուգուհի հարյուրավոր վանականներ, ցուցարարների դեմ գործի դրվեցին մահապատիժներ եւ արտաքսվեցին զանգվածային զինվորները:

Շատ երկրներ արդեն դատաւարել են Մյանմայի իշխանությունների գործողությունները, իսկ ԱՄՆ-ի կառավարությունը դաշմանակցություն է ձեռնարկել զինվորական խուճախի դեմ:

Սա նաեւ արեւելյան սիրող իրավիճակի վրա: Զգալիորեն խոտրացավ լարվածությունը Լիբանանում լիազորության գաղթականների 12 ճամբարներում, որտեղ առկա են Պաղեստինյան ինքնավարության իշխանությունը վիճարկող «Փաթի» եւ «Տամասի» կողմնակիցները:

Բեյրութում «Տամասի» ներկայացուցիչ Ռասամ Համդանը գոյակառության եւ հանդարտության կոչ է արել: Նա դաշմանակցություն է հայտնել իշխանություններին հանձնել անկախությունների հրահրչներին: Համդանը հիշեցրել է ամառը լիազորության միջոցով «Նահր էլ Բարդ» ճամբարում իսլամիս գոհայինների եւ լիբանանյան բանակի

միջոց սեղի ունեցած մարտերը, խուսելով լարվածության նոր օջախների ստեղծման անթույլատրելիության մասին:

Հաղորդվում է, որ Լիբանանի հարավում բանակը Երազիակել է «Այն էլ Հիվա», «Ռաշիդի» եւ «Միա-Միա» ճամբարները: Պաղեստինցիների ինքնադատարարության ուժերը փորձում են վերջ դնել բախումներին:

Իսրայելի ղեկավարները ստեղծման հետեւումով 1948-ից Լիբանանում առկա են ավելի քան 400 հազար լիազորության գաղթականներ, որոնց ճամբարները մեր ընդ մեր վերածվում են լարվածության օջախների:

Արմավիրի ռադարը կգործարկվի մինչեւ սարեվերջ

Կուրսանում Արմավիրի մոտ կառուցվող հակահրթիռային ռադիոտեղորոշիչ կայանը փորձնական մարտական հերթափոխությունը սկսելու է սարեվերջին, հայաստանի եւ ՌԴ սիեզերական զորքերի համաձայնագրի շրջանակներում: Նա հարցազրույցը հրատարակված է «Կուրսայա զվեզդա» թերթի հոկտեմբերի 4-ի համարում:

Պողովկինի խոսքով, ներկայումս աշխատանքներ են ծավալվել ՌԴ սարսափում նոր սերնդի հեռանկարային ռադարների ստեղծման նպատակով: Գեներալը հիշեցրել է 2006-ի վերջերին Լեհաստանում (Լեհիստանի մարզ) ռադիոտեղորոշիչ կայանի գործարկման մասին:

Նախատեսվում է Արմավիրի ռադարը փորձնական մարտական հերթափոխության հանձնել 2008-ին: Նոր ռադարը ղեկավարվում է Ռուսաստանի հարավում փոխարինի Գաբալայի ռադարին:

«ԱՆ-26»-ն ընկել է Կոնգոյի մայրաքաղաքի վրա

Երեկ խոսք ավիաթար է տեղի ունեցել Կոնգոյի Դեմոկրատական Հանրապետությունում: Կինգասա-Չիկադա չվերթի «ԱՆ-26» օդանավն իր 17 ուղևորներով ընկել է մայրաքաղաք Կինգասայի քաղաքի քաղաքացիական օդանավակայանի վրա: Բիթանական «Մայ Եյուզ» հեռուստաընկերության սկզբնական օդանավն ունեցել է ռուսական անձնակազմ:

Կոնգոյի «Աֆրիկա ռուս» ավիաընկերությանը դաշմանակցության վերաբերյալ կատարված հետազոտությունը օդանավակայանի վրա: Անկունից հետո տեղի է ունեցել լուրջ վնասվածքներ: Օդանավակայանի ղեկավարության ներկայացուցիչ Ժան-Կլոդ Բանկոնգոն ասել է, որ օդանավում 17 մարդ է եղել, անձնակազմը ներառյալ: Զարգում են գոհեր կան, քանի որ օդանավն ընկել է ռուսական վրա:

Կոնգոյում համախ են տեղի ունենում ավիաթարներ: Դրանց մեծ մասը կապված է «Ակունով» օդանավերի հետ, որոնք խորհրդային ժամանակաշրջանում արտադրվում էին Ուկրաինայում:

Եվրոխորհրդարանի հանձնաժողովը հաստատել է Թուրքիային վերաբերող զեկուցագիրը

Երեկ Եվրոխորհրդարանի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը հաստատել է հոլանդացի ֆրիստ-ճեյ-դեմոկրատական Ռիա Օմեն Ռոյթերի հեղինակած Թուրքիային վերաբերող զեկուցագիրը: Դրան կողմ են փեյարկել հանձնաժողովի 48 անդամներ, իսկ 4-ը մնացել են ձեռնդրահ:

CNN-Turk-ի վկայությամբ, ծախսով էլ են Հայոց ցեղասպանության հարցը զեկուցագրում արձանագրելու հայկական լոբբիի ձեռնարկումները: Չեկուցագրի սեփական ձեռք էր գրել նաեւ Պոնտոսի հույների ցեղասպանության վերաբերյալ ձեռնարկումները, ինչը գոհունակություն է դաստնել թուրք խորհրդարանականներին: Հոկտեմբերի 24-ին զեկուցագիրը փեյարկության կողմի Եվրոխորհրդարանի գլխավոր ասամբլեայում:

Չեկուցագիրը թուրքական իշխանություններին խրախուսել է նոր

սահմանադրության մեկնման անհրաժեշտ, սակայն փոխարենը դա հանգել է չհաղաղել անհետաձգելի բարեփոխումների հարցում եւ վերանայել թուրքական քաղաքական օրենսգրքի 301-րդ հոդվածը: Չեկուցագրում նշվել է, որ Երոխորհրդարանը կատարությունը միջոցներ ղեկ է ձեռնարկել երկրում քաղաքական հարցին մնալուն լուծում գտնելու համար: Միաժամանակ շտապակապ զինադադար հայտարարելու կոչ է արվել PKK-ին, իսկ թուրքական իշխանություններից լիազորվել է, որ նրանք ահաբեկչության դեմ դաշմանակցության սերտ-սերտ համագործակցեն Իրաքի քաղաքական բոլոր ուժերի հետ: Չեկուցագիրը անդադարեցրել է նաեւ Կիլոռուսի հարցին, ընդգծելով, որ Կիլոռուսից թուրքական զորքերի դուրսբերումը կնդրասի հիմնահարցի կարգավորման բանակցություններին:

Հ.Չ.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՐՅԱՎՅԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պեսական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվորատու) «ՊԳԳ-ՄԲԱԸՁԲ-07/249» ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ ՀՀ Կոսայի մարզի Ալափարսի խմելու ջրի գերին ցանցի եւ ՕԿԶ-ի վերանորոգման (ջրագծի երկարությունը 8 կմ) աշխատանքների ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 15720 ՀՀ դրամ փոխանցել «Հայրիզնեսբանկ» ՓԲԸ, «Հայրջնախազիծ ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի N 1150000088680300 հաշվառման օրվա հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել Պեսականին հետեւյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի լ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, հանձնաժողովի ֆարսուղար Չ. Մեյխեթյանին: Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը ղեկ է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման լիազորված մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 16.30-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՐՅԱՎՅԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

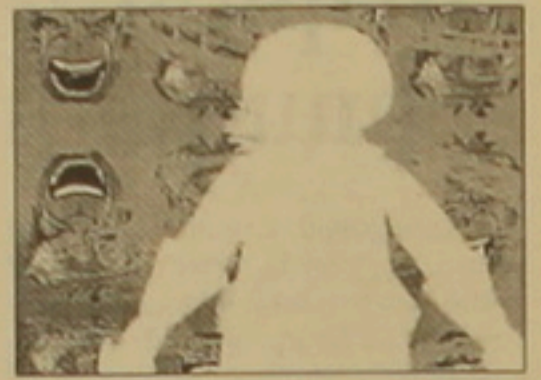
«Պեսական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվորատու) «ՊԳԳ-ՄԲԱԸՁԲ-07/252» ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ ՀՀ Կոսայի մարզի Կարիմեղի համար Հրազդանի բազմաբնակարան շինարարության հարցի վերանորոգում՝ 14600 քառ.մ ընդհանուր մակերեսով աշխատանքների ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 12800.0 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արգիստիկվեսբանկ» Էրեբունու մասնաճյուղ «Բեջ-Գալ» ՍՊ ընկերության N 2477230066158 հաշվառման օրվա հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել Պեսականին հետեւյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի լ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, հանձնաժողովի ֆարսուղար Գ.Հոսրոյանին: Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը ղեկ է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման լիազորված մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 10.00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՐՅԱՎՅԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պեսական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (դասվորատու) «ՊԳԳ-ՄԲԱԸՁԲ-07/253» ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ «ՀՀ Կոսայի մարզի Արվարյանի բազմաբնակարանային շինարարության մակերեսով աշխատանքների» ձեռնարկման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 15000.0 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արգիստիկվեսբանկ» Էրեբունու մասնաճյուղ «Բեջ-Գալ» ՍՊԸ-ի N 247230066158 հաշվառման օրվա հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել Պեսականին հետեւյալ հասցեով՝ Բ.Երեւան, Կոմիտասի լ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, հանձնաժողովի ֆարսուղար Գ.Մարկոսյանին: Հրավերն անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը ղեկ է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման լիազորված մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրատարակման օրվա հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 11.00-ն:

Ելու Յորհի «Կակոսյան» պատկերասրահը ցուցահանդես է կազմակերպում Բարվիխայում

Ելու Յորհում ժամանակակից արվեստի մեջ մասնագիտացած «Կակոսյան» առաջատար մասկոթապատկերասրահը հոկտեմբերի 19-28-ը «Insight?» խորագրով ցուցահանդես է անցկացնելու ռուսաստանցի մեծահարուստների մեծմոսկովյան Բարվիխա բնակավայրում: 30 նկարչուհիների (Պարլո Պիկասո, Էնդի Ուորհոլ, Վիլյեմ դե Կունինգ, Ջեյ Կունս, Դեմիտր Գերս և ուրիշներ) աշխատանքները կցուցադրվեն Բարվիխայի սրահներից մեկում:

Բլումբերգ գործակալության սվյալներով, նկարներից բացի կցուցադրվեն Ռիչարդ Սերի փանդակները և ժամանակակից կահույքի նմուշներ:

Պատկերասրահի սնորհ Կիկոսյան Գեյթանդը հույս ունի, որ ցուցադրությունը կգրավի հարուստ ռուսաստանցիների նոր սերնդի ուշադրությունը: Մոսկովյան մասկոթապատկերասրահներից մեկի սնորհ Գարի Տաշինցյանը իր հերթին կարծում է, որ «Կակոսյան» մասկոթապատկերասրահի ցուցահանդեսը կհասնի իր նպատակին:

ցանուները կհետաքրքրեն երիտասարդ բանկասերերին և իրավաբաններին: Իսկ «Ռեզինա» մասկոթապատկերասրահի սեփականատեր Վլադիմիր Օվչարենկոն գտնում է, որ ռուսաստանցիները «դաժնամոլական են, սիրում են հարմարավետ բաներ, ֆիզուրապես նկարչություն, բնանկարներ և նայում են»:

«Կակոսյան» մասկոթապատկերասրահի նման բարձրակարգ արտասահմանյան որևէ մասկոթապատկերասրահ մինչև օրս սեփական ցուցահանդես է կազմակերպել Ռուսաստանում: Պ. Բ.

Լրացավ Մեսսսեի ստեղծագործական գործունեության 60-ամյակը

«Չափելություն», «Կնոջ սիրը», «Չույց աշխարհի հետ» ժողովածուները անվանի բանաստեղծուհի Մեսսսեի գրական ժառանգության մի սկզբնական մասն են կազմում: Դեռևս կես դար առաջ Մեսսսեին նկատեց ու բարձր գնահատեց Պ. Սեալը: Հետագայում նրան գնահատեցին նաև օտարերկրյա բանաստեղծներն ու գրականագետները: Նրա ղեկավարում կա անկեղծություն, խիզախ մեղմություն ու կանաչություն: 2006-ին լույս տեսավ Մեսսսեի «Ճակատագրական կինը» գիրքը, որտեղ տեղ են գտել նրա բանաստեղծությունները, հոդվածներն ու կենսագրական սվյալները: Գրական գործունեությունից զատ Մեսսսեի գրադպել է նաև հասարակական լայն գործունեությամբ: 1988-ի երկրաշարժի սարերային օրերին եղել է «Մայրություն» ֆոնդի փոխնախագահը, Ղարաբաղյան հեռուստատեսի ժամանակ մեկնել կողի դաս, կոչ արել կանանց աջակցել զինվորներին ու միասնական ուժերով ռազմի դաս են ուղարկել ծխախոտ, բրդյա գուլպաներ ու ձեռնոցներ: Հոկտեմբերի 3-ին Արամ խաչատրյան համերգասրահում տեղի ունեցավ Մեսսսեի ստեղծագործական կյանքի հորեյանական հանդիսությունը:

«60-ամյա ստեղծագործական կյանքում ունեցել է մեծ գրական վաստակ: Բացառիկ է ղեկավարի մեջ, ունի իր ուրույն ձեռագիրը, հուժկու տրոպիկաններն էլ անսկզբունքի են», հավելեց գրողների միության նախագահ Լեոն Անանյանը:

Հորեյանը խոստովանում է, որ աղաչալի ծրագրերը շատ են: Շուտով կհրատարակվի «Արցախն ինչպես սեպ» գիրքը: Այն ժամանակ է 1992-95-ի Արցախյան պայքարի ժամանակ բանաստեղծուհու տեսածն ու ընկալածը, հոգեվիճակն ու հույզերը: Գրում ներկայացնելու է նաև փաստացի տեղեկություններ, թվեր ու առանձին դեպքեր: Բացի այդ արտահայտվում է սեր երգել: Ասում է, որ սիրուց հագեցած է: Այն հոգու թռիչք է, ռեզեցնամ աղբյուր: Սերը ղեկ է գնահատել, փայլալույս ու փնտրել միայն հոգու դեղատոմսը:

ՀԱՍՄԻՎ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հայկական հեռուստաժամ Կիպրոսի պաշտոնական հեռուստալիստից

Կիպրոսի համայնքի անկախ «Ազատ ծայր» ամսագրից (գլխ. խմբագիր՝ Երան Գուլամյան) տեղեկանում ենք, որ սկսած հոկտեմբեր ամսվա առաջին կիրակի օրվանից, ամեն կիրակի Կիպրոսի լուսավորչական CBC-2 հեռուստալիստում 45 րոպե տևողությամբ Հայկական հեռուստալիստներ են իրականացվելու Ենոքիի Հայկական հեռուստալիստ կենտրոնի հիմնադիր-սնորհ Կարոյան Մայրանի հեռուստալիստ ջանքերի: Հաղորդումները

ամսական տեսքով են ընդգրկել համայնքային կյանքի վերաբերող շարքեր լուրեր, մշակութային ձեռնարկներ, ազգագրական և կրոնական արժեքներ, դրամագրական միջոցառումներ, հայրենի անձնավորությունների դիմանկարներ և անուշահայտաբանական իրադարձություններ:

«Այնքան շատ բան կա ցուցադրելու», նշել է այդ առթիվ Կարոյան Մայրանը, ավելացնելով, որ Կիպրոսի հույն նոր սերնդին ղեկ է տեղեկաց-

նել այնպիսի հայ գեղաստանների լուսավորչական մասին, ինչպիսիք են Ուզունյանները, Սուլթանյանները, Երամյանները, Պաշկյանները, Սեմեթյանները, Փալանդյանները, Զեբեչյանները և մյուսները, որոնք իրենց անսահման լուսն են ներդրել Կիպրոսի ընդհանուր բարգավաճման գործին:

Հաջողություն և հառաջադիմություն են մաղթում այս նոր ծրագրին: Հ. Բ.

Արդի Հայրապետի Մանթաբայան (ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)

2007-ի օգոստոսի 16-ին լրացել է իմիական ֆիզիկայի բնագավառի ճանաչված գիտնական, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության անդամ, Միջազգային ճարտարագիտական ակադեմիայի անդամ, Հայկ. ՆԱԳ ղեկավար մրցանակի դափնեկիր, Հայկական իմիական ընկերության նախագահ, Հայկական իմիական համադեսի գլխավոր խմբագիր, իմիական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր, ՀՀ ԳԱԱ իմիական ֆիզիկայի ինստիտուտի սնորհ խորհրդական, լաբորատորիայի վարիչ, ակադեմիկոս Արդի Հայրապետի Մանթաբայանի ծննդյան 75-ամյակը:

առնալուցիների օբյեկտիվացման լաբորատորիայի վարիչ է: 1994-ին ընդգրկել է ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի իսկական անդամ: 1987-2006-ին զբաղեցրել է ՀՀ ԳԱԱ իմիական ֆիզիկայի ինստիտուտի սնորհի ղեկավար:

Սեբ է ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանի գիտական հետախույզումների ու մասնագիտական գործունեության Երջանակը. բարդ իմիական ռեակցիաների կինեմատիկա, այրման դրոցների իմիա, ֆոտոիմիական և լազերային իմիայի դրոցներ, սառը բոցեր և սաստնողական երեւոյթներ: Նա առնալուցիների օբյեկտիվացման դրոցների բնագավառի ճանաչված եղբայրականություններից մեկն է: Նրա ղեկավարությամբ կատարված աշխատանքները բազմիցս զեկուցվել են Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Ռուսաստանում, ԱՄՆ-ում, Ավստրալիայում, Լեհաստանում, Ռումինիայում և այլ երկրներում տեղի ունեցած միջազգային գիտաժողովներում:

Ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանի կողմից ստացված արդյունքների հիման վրա բացահայտվել է ղեկավարային ռադիակալների ոչ գծային փոխազդեցության դերը, ինչպես նաև առաջարկվել է շարքեր դասի առնալուցիների օբյեկտիվացման սկզբնականներն ու մեխանիզմը: Հասուն ուշադրության է արժանի նրա ստեղծած և հաջողությամբ զարգացող Երջանակում ռեակցիաների ազդեցությամբ դիմադրվող գնդակի միացությունների իմիական փոխարկման նոր ուղղությունը: Այն նոր հնարավորություններ է ստեղծում Հայաստանի մեծադիմացի համալսարանի, այդ թվում՝ օբյեկտների ու ծծումբ դարձնակող միացությունների վերամշակման համար: Մշակվել և փորձարկվել է համադրական կվարցիների

և ղեկիների մաքրման նրա առաջարկած նոր արդյունավետ եղանակ:

Ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանը ջանք ու եռանդ չի խնայել երիտասարդ գիտնական կարգերի լուսավորման հարցում: 1963-1976 թթ. նա դասավանդել է ԵՊՀ տեսական իմիայի ամբիոնում: Ենթ 15 արի ղեկավարել է ԵՊՀ ընդհանուր և անօրգանական իմիայի ամբիոնը, որ առ այսօր արտահայտվում է իր գիտամակավարժական գործունեությունը: Ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանը 1997-ին հիմնադրել է ղեկավարում է ՀՀ ԳԱԱ ԶՖԻ և ՀՊՇԳ համասեղ գիտաուսումնական բազան: 1987-ից նա ղեկավարում է թեկնածուական և դոկտորական գիտական ասիստանտներ Ենոքիի «Ֆիզիկական և անօրգանական իմիա» մասնագիտական խորհուրդը:

Ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանը միշտ էլ հասուն ուշադրություն է բարյացակամ վերաբերմունք է ցուցաբերել երիտասարդ գիտնականների ու աստիճանների նկատմամբ՝ արժանալի փոխադարձ սիրու և հարգամբի: Նրա կողմից առաջարկված խնդիրները միշտ եղել են արդիական և հեռանկարային: Ա. Հ. Մանթաբայանի անմիջական գիտական ղեկավարությամբ լուսավորվել են բազմաթիվ թեկնածուական ու դոկտորական ասեմախոսություններ:

Ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանի գիտական և մանկավարժական գործունեությունն արժանացել է լայն ճանաչման և բարձր գնահատման: Նրան բազմիցս Ենոքիի ՀՀ ԳԱԱ և կառավարության մասնագետներ: Նա ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ է:

Ներկայումս ակադեմիկոս Ա. Հ. Մանթաբայանը լի է ուժով ու եռանդով՝ արտահայտելու իր բեղմնավոր գիտական գործունեությունը:

ՀՀ ԳԱԱ ՆԱԽԱԳԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀՀ ԳԱԱ ԵՆՈՔԻԻ ՀԵՒ ԵՐԿՐԵՐ ԽՈՒՄԸ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒՍՏԱՆՈՒՄ:

Ա. Հ. Մանթաբայանը 1962-ից զբաղեցրել է շարքեր լուսավորչական ղեկավարում: 1973-ից առ այսօր նա է ՀՀ ԳԱԱ ԶՖԻ

